Uudenmaan liitto
Nylands förbund

UUSIMAA-OHJELMA 2.0

TOIMEENPANOSUUNNITELMA 2020–2021
Uusimaa-ohjelma 2.0

Uudenmaan liiton julkaisuja E 229 - 2019

Uudenmaan liiton julkaisuja E 229 - 2019
ISBN 978-952-448-534-0
ISSN 2341-8885

Ulkoasu: Anni Levonen
Valokuvat: Tuula Palaste, Anni Levonen, Mostphotos

Verkkojulkaisu
Helsinki 2019

Uudenmaan liitto // Nylands förbund
Helsinki-Uusimaa Regional Council

Esterinportti 2 B • 00240 Helsinki • Finland
+358 9 4767 411 • toimisto@uudenmaanliitto.fi • uudenmaanliitto.fi

SISÄLLYS

KUVAILULEHTI 4

PRESENTATIONSBLAD 5

1. UUSIMAA-OHJELMA 2.0 JA SITÄ KOSKEVA TOIMEENPANOSUUNNITELMA 6

2. ÄLYKÄS ERIKOISTUMINEN UUDELLAMAALLA – ALUEELLINEN TUTKIMUS- JA INNOVAATIOSTRATEGIA 8

3. UUSIMAA-OHJELMAN 2.0 STRATEGISET PAINOPISTEET 9

- 3.1. Hyvinvoiva ja osaava ihminen 10
- 3.2. Menestyvä ja vastuullinen bisnes 12
- 3.3. Ilmastoviisas ja monimuotoinen maakunta 15

4. RAKENNERAHASTOJEN JA MAASEUTUOHJELMAN RAHOITUSLINJAUKSET UUDELLAMAALLA 19

- 4.1 Rakennerahastojen rahoitus Uudellamaalla 2020–2021 19
- 4.2. 6Aika – Älykaupungit tehdään yhdessä 21
- 4.3. Maaseuturahasto-rahoitus Uudellamaalla 2020–2021 23

5. MYR:N KANNANOTTO RAKENNERAHASTO-OHJELMIEN VALTAKUNNALLISIIN TEEMOIHIN KUULUVISTA HANKEHAUISTA JA -SUUNNITELMISTA SEKÄ ALUEEN OSALLISTUMINEN NIIHIN 24

6. VALMISTEILLA OLEVA EU:N RAHOITUSKAUSI 2021–2027 UUDENMAAN KANNALTA 25

- 6.1. Valmisteilla oleva EU:n rahoituskausi 2021–2027 maaseuturahoituksen kannalta 26

LIITE: HIILINEUTRAALI UUSIMAA 2035 27

- Yleiset ja seudulliset maakunnan hiilineutraaliustavoitetta edistävät strategiat, hankkeet ja toimenpiteet 29
- Älykäs maankäyttö 30
- Älykäs, kestävä ja turvallinen liikkuminen 31
- Kestävä energiantuotanto ja kulutus 32
- Kiertotalous 33
- Kestävä kuluttaminen 34
- Kuntien merkittävimpiä hiilineutraalisuuteen tähtääviä toimenpideohjelmia ja hankkeita 34

KUVAILULEHTI

Julkaisun nimi
Toimeenpanosuunnitelma 2020–2021 – Uusimaa-ohjelma 2.0

Julkaisija
Uudenmaan liitto

Tekijä
Uudenmaan liitto

Julkaisusarjan nimi ja sarjanumero
Uudenmaan liiton julkaisuja E 229

Julkaisuaika
10/2019

ISBN
978-952-448-534-0

ISSN
2341-8885

Kieli
suomi

Sivuja
34

Tiivistelmä
Uusimaa-ohjelman 2.0 toimeenpanosuunnitelma vuosille 2020–2021 on asiakirja, jossa kuvataan keskeiset maakuntaohjelmaa toteuttavat hankkeet ja toimenpiteet. Lisäksi se kuvaa Uudenmaan älykkään erikoistumisen strategian valmistelutilannetta ja ottaa kantaa EU:n rakennerahasto-ohjelman valtakunnallisten teemojen hankehakuihin sekä valmisteilla olevan EU-rahastokauden tavoitteisiin.

Toimeenpanosuunnitelman runkona toimii Uusimaa-ohjelman 2.0 strategiset painopisteet:

1. Hyvinvoiva ja osaava ihminen,
2. Menestyvä ja vastuullinen bisnes sekä
3. Ilmastoviisas ja monimuotoinen maakunta.

Uusimaa-ohjelma 2.0 on Uudenmaan maakuntaohjelma vuosille 2018–2021.

Toimeenpanosuunnitelman liitteenä on listaus Hiilineutraali Uusimaa 2035 -tavoitetta toteuttavista toimista.

Uusimaa-ohjelma 2.0 ja toimeenpanosuunnitelma ovat työkaluja, joiden avulla maakunnan yhteistyöryhmä tekee valintoja ja seuraa niiden vaikutuksia. Maakuntaohjelma laaditaan valtuustokausittain ja sen toimeenpanosuunnitelma tarkistetaan vuosittain.

Valmistelusta vastaa Uudenmaan liitto yhdessä alueen toimijoiden kanssa.

Maakunnan yhteistyöryhmä hyväksyi toimeenpanosuunnitelman kokouksessaan 31.10.2019.

Avainsanat (asiasanat)
aluekehittäminen, Uusimaa-ohjelma 2.0, Uusimaa, älykäs erikoistuminen, rahoitus

Huomautuksia
Julkaisun pdf-versio löytyy verkkosivuiltamme www.uudenmaanliitto.fi/julkaisut

PRESENTATIONSBLAD

Publikation
Toimeenpanosuunnitelma 2020–2021– Uusimaa-ohjelma 2.0
(Genomförandeplan 2020–2021 – Nylandsprogrammet 2.0)

Utgivare
Nylands förbund

Författare
Nylands förbund

Seriens namn och nummer
Nylands förbunds publikationer E 229

Utgivningsdatum
10/2019

ISBN
978-952-448-534-0

ISSN
2341-8885

Språk
finska

Sidor
34

Sammanfattning
Nylandsprogrammets genomförandeplan 2.0 för 2020–2021 är ett dokument som redogör för de viktigaste projekten och åtgärderna som genomför landskapsprogrammet. Dessutom beskriver den fokuseringarna för den smarta specialiseringen i Nyland, tar ställning till EU:s strukturfondsprogrammets ansökningsomgångar med nationella teman och de mål som finns för EU-fondperioden under beredning.

De strategiska prioriteringarna i Nylandsprogrammet 2.0 utgör genomförandeplanens stomme:

1. Välmående och kunnig människa,
2. Framgångsrik och ansvarsfull affärsverksamhet och
3. Ett klimatsmart och mångsidigt landskap.

Nylandsprogrammet 2.0 är ett landskapsprogram för åren 2018–2021.

Åtgärderna som eftersträvar målet Ett kolneutralt Nyland 2015 ingår som bilaga till genomförandeplanen.

Nylandsprogrammet 2.0 och genomförandeplanen är redskap med vilka landskapets samarbetsgrupp gör olika val och följer upp konsekvenserna av dem. Landskapsprogrammet utarbetas varje fullmäktigeperiod och dess genomförandeplan uppdateras årligen. Planen utarbetas av Nylands förbund i samarbete med regionens aktörer.

Landskapets samarbetsgrupp godkände genomförandeplanen vid sitt möte 31.10.2019.

Nyckelord (ämnesord)
regionutveckling, Nylandsprogrammet 2.0, Nyland, smart specialisering, finansiering

Övriga uppgifter
Publikationen finns i pdf-version på vår webbplats www.uudenmaanliitto.fi/julkaisut.

1. UUSIMAA-OHJELMA 2.0 JA SITÄ KOSKEVA TOIMEENPANOSUUNNITELMA

Uudenmaan maakuntaohjelma Uusimaa-ohjelma 2.0 hyväksyttiin maakuntavaltuustossa joulukuussa 2017. Uusimaa-ohjelman 2.0 toimeenpanosuunnitelmassa vuosille 2020–2021 kuvataan kahden seuraavan vuoden keskeiset hankkeet, edunvalvontatoimet ja suunnitelmat, joilla voimassaolevaa maakuntaohjelmaa toteutetaan. Toimeenpanosuunnitelma on koottu yhteistyössä Uudenmaan kuntien ja keskeisten toimijoiden kanssa.

Uusimaa-ohjelma 2.0 ja toimeenpanosuunnitelma ovat työkaluja, joiden avulla maakunnan yhteistyöryhmä tekee valintoja ja seuraa niiden vaikutuksia. Aluekehityslainsäädännön mukaan maakunnan yhteistyöryhmä hyväksyy ja tarkistaa maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelman, jolla suunnataan maakuntaan osoitettua rakennerahastojen ja vastaavaa kansallista rahoitusta sekä muuta alueen kehitykseen vaikuttavaa rahoitusta. Maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma valmistellaan maakunnan liiton johdolla kahden vuoden välein maakunnan yhteistyöryhmä hyväksyttäväksi. Suunnitelma voidaan tarkistaa vuosittain. (Aluekehityslaki 2014/§433)

Manner-Suomen rakennerahasto-ohjelman ja eri Interreg -ohjelmien sekä ENI-ohjelman ohella kehittämistoimenpiteiden ja -hankkeiden rahoittamisessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan EU:n erillisohjelmia. Näitä ovat esimerkiksi Horisontti 2020, Luova Eurooppa ja Life+. Toimeenpanosuunnitelma sisältää myös Maaseutu- sekä Meri- ja

kalatalousrahastosta rahoitettavia toimia. Kansallisia varoja, kuten kuntien, Business Finlandin ja Uudenmaan ELY-keskuksen kautta suunnattavaa kehitysrahoitusta hyödynnetään. Uusmaalaisille organisaatioille on saatu Horisontti 2020 -puiteohjelmarahoitusta 2/3 Suomeen tehdyistä rahoituspäätöksistä. Puiteohjelmarahoituksen osalta Uudenmaan kilpailijat ja välttämättömät yhteistyökumppanit on entistä paremmin tunnistettava muista Euroopan maista ja mahdollisuuksia tuloksen parantamiseen on entistä vahvemmin hyödynnettävä alueen eri toimijoiden yhteistyönä.

Erityistä huomiota kiinnitetään strategisten investointien lisäämiseen Uudellamaalla sekä EU:n strategisten investointien instrumentin käyttöön. Strategiset investoinnit kohdistuvat etenkin älykkään erikoistumisen kärkiteemoihin. Toinen läpäisevä linjaus on lisätä luovuuden sekä taiteiden ja kulttuurin vaikuttavuutta tämän toimeenpanosuunnitelman toteutuksessa. Näitä molempia läpäiseviä linjauksia koskevat potentiaalisten toimenpiteiden raamit valmistellaan MYR:n käsiteltäväksi painottaen niiden merkitystä liiton sekä kuntien ja muiden keskeisten kumppaneiden yhteistyön aktivoinnin tukena.

Toiminnassa lisätään erityisesti eri hankkeiden ja eri rahoituslähteiden käytön keskinäistä synergiaa.

Samalla kun tavoitteiden ambitiotasoa nostetaan, toiminnassa korostetaan aikaisempaa huomattavasti suurempien kärkihankekokonaisuuksien aikaansaamista, etenkin TKI-toimijoiden intressien aiempaa dynaamisemmalla huomioonottamisella. Tätä kehityssuuntaa vauhditetaan myös maakuntauudistuksen valmistelulla

Uusimaa-ohjelman 2.0 toimeenpano etenee aikaisempien vuosien tavoin myös kaudella 2020–2021 rullaavasti. Tämä tarkoittaa, että kokonaisuutta voi tarvittaessa muokata maakunnan yhteistyöryhmän päätöksellä. Samalla kehittämistoimenpiteitä kootaan ja rahoitusta kohdennetaan valittuihin toimenpiteisiin.

Tähän toimeenpanosuunnitelmaan ei sisällytetä rahoitussuunnitelmaa seuraaville vuosille.

Työ- ja elinkeinoministeriö jakoi kuluvan ohjelmakauden (2014–2020) rakennerahastorahoituksen viimeiset myöntämisvaltuudet jo vuonna 2019. Ministeriön ohjeen mukaisesti vuoden 2019 toimeenpanosuunnitelman rahoitustaulukkoon sisällytettiin kokonaisuudessaan tuolloin jaettu myöntämisvaltuuden määrä.

Ohjelmakauden loppuajalla uusia hankkeita voidaan käynnistää vain, mikäli välittävällä toimielimellä on tarkoitukseen suunnattuja valtuuksia esimerkiksi päättyneistä hankkeista käyttämättä jäävän valtuuden palautuessa viranomaisen kehykseen.

Uusimaa-ohjelman 2.0 ja sen vuosille 2020–2021 laaditun toimeenpanosuunnitelman ja sitä tukevien rahoitusohjelmien vaikuttavuutta parannetaan kehittämällä ja kokeilemalla toimintatapainnovaatioita. Niitä ovat mm. seuraavat toimintatavat:

- Avaamalla rajapintoja toimijoiden, toimintojen ja hankkeiden kesken voidaan parantaa hankkeiden tulosten leviämistä erilaisten hyödynsaajien keskuudessa. Avaamalla toimintoja ja hankkeita Uudenmaan ammattikorkeakoulujen suuntaan, voidaan hankkeissa hyödyntää ammattikorkeakoulujen työelämälähtöisiä opintojaksoja sekä tuhansien opiskelijoiden harjoitteluja ja opinnäytetöitä yrityksissä, kunnissa ja järjestöissä.

- Avaamalla hankkeiden dataa myös muiden tutkijoiden, yritysten, opiskelijoiden, kuntien ja kolmannen sektorin käyttöön, nopeutetaan hankkeiden vaikuttavuutta aiempaa monipuolisemmin. EU-maat ovat sitoutuneet FAIRData -periaatteiden noudattamiseen (Findable, interoperable, accessible, reusable data) EU:n rahoittamissa TKI –hankkeissa. Fairdata-kokonaisuus varmistaa hankkeen ja sen tutkimuksen todennettavuuden ja toistettavuuden sekä turvaa syntyvien tietoaineistojen pitkäaikaisen saatavuuden.

- Yhteiskehittäminen (co-creation), kansalaistiede (citizen science) ja avoin innovaatio (open innovation) ovat toimintatapainnovaatioita, joita edistämällä eri hyödynsaajat kytketään strategian toimeenpanoon ja hankkeiden eri vaiheisiin. Kytkemällä kuntalaiset ja loppukäyttäjät monipuolisesti hankkeiden toteuttamiseen, datan keruuseen ja hyödyntämiseen, lyhennetään aikaa hankkeen suunnittelusta sen hyötyjen käyttöönottoon.

- Lisäämällä toimintasuunnitelman avainhankkeisiin niiden keskeisten hyödynsaajayritysten nimet, parannetaan hankkeiden vaikuttavuuden läpinäkyvyyttä.

2. ÄLYKÄS ERIKOISTUMINEN UUDELLAMAALLA – ALUEELLINEN TUTKIMUS- JA INNOVAATIOSTRATEGIA

Älykäs erikoistuminen on alueellisen innovaatiopolitiikan konsepti, jonka mukaan maiden ja alueiden tulisi tunnistaa ja valita omat vahvuusalueensa, joihin tulevaisuuden panostukset ja investoinnit kohdennetaan. Uudellamaalla älykkään erikoistumisen kärkiteemoja on neljä: ***Kaupunkien Cleantech, Terveys ja hyvinvointi, Teollisuuden digitaalinen uudistuminen*** sekä ***Ihmisten kaupunki***.

Älykkään erikoistumisen teemojen toteuttaminen on ollut kriteerinä Uudenmaan EAKR-hankerahoituksessa koko rahoituskauden ajan. Hanketuloksia on voitu käyttää esimerkkeinä hyvistä toteutuksista ja jotkin hankkeet ovat johtaneet suurempiin kehityskokonaisuuksiin.

Strategiaa toteutetaan kärkiteemoja edistävillä hankkeilla, tuomalla yhteen alueen toimijoita (quadruple helix) sekä tukemalla pilotointiympäristöjä. Kansainvälistä yhteistyötä eri alueiden kanssa tehdään Brysselissä toimivassa ERRIN-verkostossa sekä S3 Platfomissa ja sen alaryhmissä, kuten älykkään ja kestävän liikkumisen SSM verkostossa (Smart and sustainable mobility). Strategiatyötä ja sen toimeenpanoa kehitetään yhdessä Euroopan eri alueiden kanssa myös useammassa EU:n Interreg rahoitteisessa projektissa. Kotimaassa yhteistyötä tehdään muiden maakuntien kanssa mm. tuomalla alueellinen näkemys kansalliseen päätöksentekoon sekä vertaisoppimisena säännöllisissä tapaamisissa.

Uudenmaan älykkään erikoistumisen innovaatioekosysteemiä kehitetään RIS Boost (EAKR) hankkeella, jossa vahvistetaan alueen toimijoiden kansainvälistä verkostoitumista älykkään erikoistumisen kärkiteemoissa. Kansainvälistä yhteistyötä älykkään erikoistumisen strategioiden toteuttamisessa tehdään mm. Itämeren alueen flagship-hankkeessa Smart-up BSR, jossa mukana on myös Euroopan komission tutkimuskeskus JRC.

Kärkiteemojen tuloksia ja osaamista tuodaan esiin Helsinki Smart Region -sivustolla (helsinkismart.fi). Sivusto profiloi Uudenmaan osaamisen ja yhteistyön alueeksi ja sillä tavoitellaan uusia yhteistyökumppaneita eri puolilta Eurooppaa. Avaintoimijoiden ja sidosryhmien kanssa analysoidaan sekä ideoidaan, miten älykkään erikoistumisen strategian toiminnan ja sen osana Helsinki Smart Region -sivuston houkuttelevuutta ja käytettävyyttä voidaan merkittävästi lisätä.

Alueellisten toimenpiteiden vaikuttavuusarviointia kehitetään. Esimerkiksi ilmasto- ja energiatavoitteiden osalta tämä voidaan tehdä harmonisoimalla tulosindikaattoreita eri rahoitusinstrumenttien käytössä.

3. UUSIMAA-OHJELMAN 2.0 STRATEGISET PAINOPISTEET

Uusimaa-ohjelman 2.0 strategiset painopisteet ovat ***Hyvinvoiva ja osaava ihminen, Menestyvä ja vastuullinen bisnes*** sekä ***Ilmastoviisas ja monimuotoinen maakunta***. Kutakin strategista painospistettä viedään eteenpäin neljällä tavoitteella. Tähän toimeenpanosuunnitelmaan alueen keskeiset hankkeet ja toimenpiteet on ryhmitelty strategisten painopisteiden 12 tavoitteen mukaisesti.

Seuraavassa luetteloitujen hankkeiden keskinäistä yhteistyötä lisätään. Näistä suurimman vaikuttavuuspotentiaalin omaavia vankistetaan ja näistä osa nostetaan alueellisiksi kärkihankkeiksi, joita käytetään etenkin alueen kansainvälisessä markkinoinnissa ja kansainvälisessä kumppanuusyhteistyössä.

Toimeenpanosuunnitelman 2020–2021 hankkeet ja toimenpiteet ovat pitkälti samoja kuin vuosien 2019–2020 toimeenpanosuunnitelmassa. Päivityksen yhteydessä lisätyt tai muutetut hankkeet ja toimenpiteet on merkittynä **lihavoidulla fontilla**.

VISIO: Euroopan virkein ja viilein maakunta 2050

Strateginen painopiste	Hyvinvoiva ja osaava **ihminen**	Menestyvä ja vastuullinen **bisnes**	Ilmastoviisas ja monimuotoinen **maakunta**
Tavoitteet 2018–2021	• **Tulevaisuuden osaavat ihmiset** • **Kansainvälisyydestä vahvuutta** • **Parhaat palvelut, aktiiviset asukkaat** • **Turvallisuutta solidaarisuudesta**	• **Uusilla teknologioilla kasvua ja vientiä** • **Liiketoimintaa kiertotaloudesta** • **Kansainvälistä osaamista ja investointeja** • **Elinvoimaa startupeista ja pk-yrityksistä**	• **Suomen ensimmäinen hiilineutraali maakunta** • **Kestävä ja turvallinen Uusimaa** • **Elämyksiä ja huolenpitoa luonnosta** • **Helposti liikkeelle, varmasti perille**

3.1. Hyvinvoiva ja osaava ihminen

Tässä painopisteessä nostetaan tärkeimmäksi huomion kohteeksi maakunnan asukas, jonka hyvinvointia maakuntaohjelman on edistettävä. Ihmisen hyvinvointia rakentavat tiedot ja taidot, joita osaava, ennakkoluuloton ja yleissivistynyt uusmaalainen tarvitsee tulevaisuudessa. Tärkeää on myös kansainvälisen erilaisuuden ymmärtäminen vahvuutena. Palveluiden pitää olla Suomen suurimmassa maakunnassa parhaita, ja asukkaiden aktiivisia oman hyvinvointinsa edistäjä. Maakunnan asukkaan kannalta erittäin tärkeää on turvallisuuden tunteen vahvistaminen ja ylläpitäminen muun muassa yhteisöllisyyden kautta.

Tavoite 1 – Tulevaisuuden osaavat ihmiset tähtää siihen, että jatkossakin uusmaalaisilla on taitoja, joita tulevaisuudessa tarvitaan, liittyvät ne sitten teknologioihin, sosiaalisiin osaamiseen tai empatiakykyyn. Yleissivistys ehkäisee tietämättömyydestä kumpuavia ennakkoluuloja ja auttaa uusmaalaisia arvioimaan hankkimansa informaation luotettavuutta.

- GSIP-hanke; yritysten kasvun ja kilpailukyvyn tukeminen osaamista nostamalla. ***Vastuu:*** Vantaan kaupunki, Laurea, Metropolia, yritykset. Urban Innovative Action -ohjelma
- Toimet nuorten työllistymis- ja koulutusmahdollisuuksien parantamiseksi Uudellamaalla. ***Vastuu:*** Hämeen ELY-keskus. ESR-rahoitus.
- Yhdessä koulutustakuuseen -hankkeen tulosten seuranta ja uuden alueellisiin eroihin pureutuvan hankkeen valmistelu. ***Vastuu:*** Uudenmaan liitto ja koulutuksen järjestäjät
- **Osaamisen yhteistyöfoorumi, yhteistyöllä parempaan osaamistarpeen ennakointiin ja rekrytointimahdollisuuksien suunnitteluun. *Vastuu:* Posintra, toimijayhteistyö, hankkeistus 2020.**
- **Tulevaisuuden työvoimatarpeiden ennakointi. Ennakointikamari 2020–2023 laajana yhteistyöalustana yritysten ja työelämän tarpeiden selvittämiseen, maakunnallisen osaamistarpeiden ennakointiin ja työllisyysastetta nostavien toimenpiteiden kohdentamiseen. *Vastuu:* ammatilliset oppilaitokset, korkeakoulut, ELY-keskus, Helsingin seudun kauppakamari ja Uudenmaan liitto.**

Tavoite 2 – Kansainvälisyydestä vahvuutta. Kansainväliset ja monikulttuuriset toimijat lisäävät maakunnan elinvoimaisuutta. Onnistunut kotoutuminen antaa maahanmuuttajalle taidot toimia uudessa yhteiskunnassa. Kaikkien uusimaalaisten osallisuutta ja mahdollisuuksia vahvistamalla erilaisuutta salliva, luova ja innovatiivinen ilmapiiri on mahdollista toteuttaa.

- Maahanmuuttajien kotoutumisen tukitoimien kehittäminen ja uusien työmuotojen löytäminen. ***Vastuu:*** Hämeen ja Uudenmaan ELY-keskukset, kunnat, TE-toimisto, kansalaisyhteiskunta, paikalliset toimijat. ESR-rahoitus.
- Kotona Suomessa -hankekokonaisuus parantaa maahanmuuttajien alkuvaiheen palvelukokonaisuutta sekä kehittää alueellisten, kotouttamistyötä tekevien viranomaisten osaamista. ***Vastuu:*** Uudenmaan ELY-keskus. ESR-rahoitus.
- Maahanmuuttoyrittäjyyden neuvontapalveluiden toiminnan kehittäminen. ***Vastuu:*** Pääkaupunkiseudun kaupungit ja Uudenmaan liitto.
- Talent Boost – kasvua kansainvälisistä osaajista -hankekokonaisuuteen osallistuminen.
    - MEGE-hanke, kansainvälisten osaajien kasvuyritysten perustaminen. ***Vastuu:*** Haaga-Helia. EAKR-rahoitus.

- Kansainväliseen kasvuun digitaalisin työkaluin. *Vastuu:* Laurea, Uudenmaan yrittäjät, YritysEspoo, YritysVantaa. EAKR-rahoitus
- **Kansainväliset osaajat yritysten kasvun vauhdittajina. *Vastuu:* Helsinki, Espoo, Vantaa, korkeakoulut, kauppakamari ym. toimijoita. Aiko-rahoitus.**

- **Maahanmuuttajien osaamiskeskukset: moniammatilliset palvelukokonaisuudet kielitaidon, ammattitaidon ja osaamisen kehittämiseen, työelämälähtöistä, kattaa toisen asteen ja korkea-asteen koulutuksen. *Vastuu:* Helsinki, Espoo, Vantaa.**
- **International House Helsinki. *Vastuu:* Helsinki, Espoo, Vantaa**

Tavoite 3 – Parhaat palvelut, aktiiviset asukkaat. Laadukkaita sosiaali- ja terveyspalveluita on mahdollista tarjota myös tulevaisuudessa, jos voimavarat voidaan suunnata järkevästi. Asukkaiden aktiivisuus ja omasta terveydestä huolehtiminen auttaa osaltaan säästämään terveydenhuollon voimavaroja. Uudet hoitomuodot, terveysteknologiat ja lääkkeet syntyvät johdonmukaisen ja pitkäjänteisen tutkimustyön tuloksina.

- HAPPILY-hanke ja Kyläkyyti-hanke. Arjen ratkaisuja uudesta teknologiasta ja logistiikkaratkaisuista, myös maaseutumaisten kuntien mukana pitäminen julkisen liikenteen kehittämisessä ja ratkaisuissa. *Vastuu:* Posintra. EAKR-rahoitus.
- Health Capital Helsinki 2.0; Pohjoismaiden parhaan Life science -liiketoimintaympäristön luominen. *Vastuu:* Helsingin Business Hub.
- CoHeWe – Co-Created Health and Well-being; uusia liiketoiminta- ja palvelukonsepteja soten asiakkaille, yhteistoimintaa ja kehittämistä. *Vastuu:* FinnMedi, Vantaan kaupunki, Laurea, Helsingin kaupunki, Forum Virium. 6-Aika-rahoitus.
- Hyvinvoiva Espoo; poikkihallinnollinen kehitysohjelma, jolla lisätään espoolaisten terveyttä, hyvinvointia ja onnellisuutta. *Vastuu:* Espoon kaupunki.
- **Julkisen sektorin digitalisaatiolla parempaa johtamista ja oikea-aikaisia vaikuttavia palveluilta kustannustehokkaasti. Kuntien ja kaupunkien omat hankkeet ja toimenpiteet, mm. Helsingin digitalisaatio-ohjelma. *Vastuu:* mm. Helsingin ja Espoon kaupungit.**
- **Kaupunki palveluna ja kokeilualustana sekä avointen ja älykkäiden palveluiden kehittäinen. *Vastuu:* Helsinki, Espoo, Vantaa. 6Aika-rahoitus.**
- **Helsingin liikkumisohjelma sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. *Vastuu:* Helsingin kaupunki.**

Tavoite 4 – Turvallisuutta solidaarisuudesta. Yhteisöllisyyden vahvistaminen ja yhteisöllisyyden uusien muotojen löytäminen on tärkeää kasvavalla ja kaupungistuvalla Uudellamaalla.

- Maahanmuuttajien kotoutumisen tukitoimien kehittäminen ja uusien työmuotojen löytäminen. *Vastuu:* Hämeen ja Uudenmaan ELY-keskus, kunnat, TE-toimisto, kansalaisyhteiskunta, paikalliset toimijat. ESR-rahoitus.
- Leader-toimintaryhmien paikalliset kehittämishankkeet. *Vastuu:* Uudenmaan ELY-keskus. Leader-rahoitus.
- Myönteisen erityiskohtelun toimintaohjelma 2019–2021, lisätukea sitä tarvitseville. *Vastuu:* Vantaan kaupunki.
- Osallistuva Espoo; poikkihallinnollinen kehitysohjelma, jolla lisätään espoolaisten yhteenkuuluvuutta, osallistumista ja luottamusta. *Vastuu:* Espoon kaupunki.
- **Uudenmaan Taikusydän -verkostoyhteistyö; Koulutetaan yhteisötoimijoita ja lisätään verkostotapahtumia madaltamaan osallistumiskynnystä. *Vastuu:* Kukunori ry, Metropolia AMK, Uudenmaan liitto**
- **Helsingin kaupungin Mukana-ohjelma. *Vastuu:* Helsingin kaupunki**

3.2. Menestyvä ja vastuullinen bisnes

Tämä strateginen painopiste koostuu elinvoimaisesta yritystoiminnasta ja kiertotaloudesta. Uusien teknologioiden avulla tähdätään kasvuun ja vientiin. Kansainvälinen osaaminen ja investoinnit nähdään maakunnan menestymisen kannalta erittäin tärkeiksi asioiksi. Uusimaa-ohjelma 2.0:n yksi keskeisimmistä tavoitteista on saada ohjelmakauden aikana maakuntaan lisää kansainvälisiä osaajia ja investointeja. Sujuvat, helposti saavutettavat ja luotettavat yhteiskunnan palvelut ja korkeatasoinen infrastruktuuri muodostavat perustan yritystoiminnalle ja ihmisten elämälle. Yrittäjyys ja yrittäjähenkisyys ovat kykyä ja halua riskinottoon. Aktiivisella innovaatiotoiminnalla yritykset pyrkivät menestymään kaiken aikaa muuttuvassa markkinassa ja olosuhteissa.

Tavoite 5 - Uusilla teknologioilla kasvua ja vientiä korostaa käynnissä olevan laaja-alaisen teknologian murroksen mahdollisuuksien syvällistä ja nopeaa omaksumista, koska Uudenmaan yritysten menestys pohjautuu jatkossa yhä enemmän korkean lisäarvon tuotteiden ja palveluiden tuotantoon sekä markkinointiin ja usein uuden kysynnän luomiseen.

- **Osallistuminen EU:n innovointiyhteisöjen toimintaan**
  - **EIT Climate-KIC, Aalto yliopisto, Helsingin yliopisto, Helsingin kaupunki, Uudenmaan liitto**
  - **EIT Digital, Aalto yliopisto, Helsingin yliopisto, Espoo Marketing, Forum Virium, Kone,Tieto Finland,VTT**
  - **EIT FOOD, Helsingin yliopisto, VTT, Valio, Heureka, MTK**
  - **EIT Inno Energy, Aalto yliopisto**
  - **EIT Manufacturing, Aalto yliopisto**
  - **EIT Raw Materials, Aalto yliopisto, Outotec, GTK ja VTT**
  - **EIT Urban Mobility, Aalto yliopisto, Helsingin kaupunki, Forum Virium**
- Innovaatioiden ja datan hyödyntäminen elinkeino- ja yritystoiminnassa sekä julkisten palvelujen kehittämisessä. *Vastuu:* Helsinki, Espoo, Vantaa. 6Aika-rahoitus.
- Kasvun ekosysteemit -hanke; Kasvuyrityksille suunnattujen palveluverkostojen kehittäminen. *Vastuu:* Helsinki, Espoo, Vantaa, NewCo Helsinki, Maria 01, A Grid-yhteisö. 6Aika-rahoitus.
- HUIMA-hanke, teollisuuden energiatehokkuuteen uusia ideoita. *Vastuu:* Posintra. EAKR-rahoitus.
- **ROBOREEL-hanke. Digi-Salama-hanke. Robotiikan ja digitaalisten työkalujen hyödyntäminen pk-yrityksissä. *Vastuu:* Vantaan kaupunki. ROBOREEL 6Aika-rahoitus. Digi-Salama EAKR-rahoitus.**
- Neutral Host, kehittää ja luo kansainvälisen referenssikohteen 5G-kaupunkialustasta. *Vastuu:* Nokia, Aalto-yliopisto, VTT, Espoon kaupunki, Helsingin kaupunki (mm. UIA HOPE, Urbansense), Sitowise, Spinverse ja yrityksiä
- CEWOF- aaltoenergiahanke. *Vastuu:* Wello Oy.
- Logistics for Manufacturing -hanke; Pk-tehtaiden automatisointi. *Vastuu:* VTT.
- **TUDI 4.0 –Teollisuuden digitaalinen uudistuminen -hanke; teollisuuden yritysten tuotannon, materiaalitoimintojen ja logistiikan kehittäminen uusien toimintamallien ja digitaalisten ratkaisujen avulla. *Vastuu:* TechVilla ja Hyvinkään kaupunki. EAKR-rahoitus.**
- **40Ready -hanke. PK-yritysten teollisuuden digitaalisen uusiutumisen tukeminen mm. virtuaaliteknologian ja dataan perustuvien uusien palveluiden ja liiketoimintamallien avulla. *Vastuu:* Uudenmaan liitto ja kansainväliset partnerit. Interreg Europe -rahoitus.**

Tavoite 6 – Liiketoimintaa kiertotaloudesta. Uudellamaalla tavoitellaan kiertotalouteen (ml. biotalous), puhtaaseen teknologiaan (=Clean-tech) ja resurssitehokkuuteen pohjutuvan liiketoiminnan tekemistä kannattavaksi ja sen kasvua.

- Smart & Clean -säätiön suunnittelemat ja eri toimijoiden toteuttamat hankkeet. *Vastuu:* Helsinki, Espoo, Vantaa, Sitra, Helsinki Business Hub, Uudenmaan liitto, alan yritykset
- Energia- ja resurssitehokkuuteen tähtäävä hanketoiminta.
    - **Shops2Hubs – Kierrätyskeskus 2.0; kierrätyskeskuksista kiertotalouden innovaatiokeskittymiä ja kiertotaloushubeja.**
    - **HYPPY-hanke, rakennusosat ja materiaalit kiertoon. *Vastuu:* GreenNet Finland ja muita toimijoita. EAKR-rahoitus.**
- HUIMA-hanke, teollisuuden energiatehokkuuteen uusia ideoita. *Vastuu*: Posintra. EAKR-rahoitus.
- Kerasta kiertotalouden esimerkkialue, älykkäät ja puhtaat kaupunkiratkaisut sekä toiminnot kytkeytyvät digitaaliseen alustaan. *Vastuu:* Espoon kaupunki, Fortum, Nokia, LähiTapiola, VTT, Smart&Clean, Sitra, Business Finland sekä muita yrityksiä
- **Cleantech Garden; bio- ja kiertotalouden innovaatiokeskus, kampus ja ekosysteemi osana Metropolialueen kiertotalous Hubia.**
- **Bioruukki; Pohjoismaiden suurin biotalouden tutkimusympäristö osana Cleantech Garden- ympäristöä: esim. tekstiilikuidun kierrätyksen ja muovin kierrätyksen pilotointialustat. *Vastuu:* VTT.**
- **SPARCS, Smart Cities and Communities Lighthouse -hanke. Vastuu: Espoon kaupunki, VTT, Citycon, Siemens, Kone ja muita yrityksiä. Horizon2020-rahoitus.**

Tavoite 7 – Kansainvälistä osaamista ja investointeja painottaa kansainvälisen osaamisen ja investointien tärkeyttä Uudenmaan kilpailukyvyn kasvattamiseksi. Alueen vetovoimatekijöiden merkitys korostuu houkuteltaessa kansainvälistä osaamista ja investointeja.

- Uudenmaan Business Finland -toiminta yritysten kasvun ja kansainvälistymisen tueksi muun muassa luovien alojen ja ICT-alan parissa. *Vastuu:* Uudenmaan ELY-keskus
- Smart-up BSR -hanke; älykkään erikoistumisen strategioiden toimeenpano ja toimintasuunnitelmien päivittyminen. *Vastuu:* Aalto yliopisto, Uudenmaan liitto. Interreg Europe -ohjelma.
- Medtech4 Europe -hanke; terveysteknologian säätelyn, erityisesti pk-yrityksille aiheuttamien haasteiden helpottaminen alueellisena yhteistyönä. *Vastuu:* Uudenmaan liitto yhdessä kahdeksan maan hankkeessa. Interreg Europe -ohjelma
- Meriklusteri -kokonaisuus Uuttamaata hyödyntämään. *Vastuu:* Helsingin kaupunki, Posintra ja muut toimijat.
- Maahanmuuttoyrittäjyyden neuvontapalveluiden toiminnan kehittäminen. *Vastuu:* Helsinki, Espoo, Vantaa ja Uudenmaan liitto
- **Helsinki-Vantaan lentokentän ja lentokenttäalueen sekä sen yhteyksien kehittäminen johtavana kansainvälisenä liikenteen solmukohtana ja kehittämisympäristönä. *Vastuu:* Vantaa ja Uudenmaan liitto yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa.**

- **UKAMAKI-hanke; Kiinasta suuntautuvan matkailukysynnän hyödyntäminen koko Uudenmaan alueella. Vastuutaho: Posintra ja Cursor Oy. EAKR-rahoitus.**
- Huippunopean merikaapeliyhteyden Hanko–Keski-Eurooppa taloudellinen hyödyntäminen. *Vastuu:* Hangon ja Raaseporin kaupungit, Inkoon kunta sekä paikalliset yritykset
- **”Aviation- akatemia”, Ilmailuliiketoiminnan kehittäminen ja vahvistaminen verkostoyhteistyöllä, mm. yksilöllisiä koulutuspolkuja tarjoamalla. *Vastuu:* Vantaan kaupunki, yliopistot, ammattikorkeakoulut, toisen asteen ammatillisest oppilaitokset ja muut lentokenttäalueen koulutustahot, alueen yritykset**
- **EER – Eurooppalaisten alueiden verkosto jatkaa yhteistyötä nuorten yrittäjyyden edistämiseksi. *Vastuu:* Uudenmaan liitto ja Laurea.**
- **BRIDGES-hanke. Pilotoimalla kaupallistetaan ja kansainvälistetään tutkimus- ja innovaatiotyön tuloksia Euroopassa. *Vastuu:* Uudenmaan liitto. Interreg Europe -ohjelma.**

Tavoite 8 – Elinvoimaa startupeista ja pk-yrityksistä. Pk-yritysten sekä startupien menestys ja kasvu ovat merkittävässä roolissa Uudenmaan elinvoimaisuuden kannalta.

- Työelämä 2020 -Uudenmaan alueverkosto aktivoi työpaikkoja kehittämään alueen työelämää kolmella osa-alueella: digitaalisuus, leadership ja oma työn johtaminen. *Vastuu:* Uudenmaan ELY-keskus.
- KASKI, Kasvua ja uutta arvoa osaamisella-hanke; teollisuuden pk-yritysten uuden liiketoiminnan ja uusien palvelujen luominen sekä vienninedistäminen. *Vastuu:* KUUMA-kunnat. EAKR-rahoitus
- TUTKA-hanke; pk-yrityksissä tunnistetaan ja kehitetään palvelumuotoilua ja digitaalisuutta hyödyntäen. *Vastuu:* Posintra ja Laurea. EAKR-rahoitus.
- Kasvun ekosysteemit -hanke; Kasvuyrityksille suunnattujen palveluverkostojen kehittäminen. *Vastuu:* Helsinki, Espoo, Vantaa, NewCo Helsinki, Maria 01 -keskittymä, A Grid-yhteisö. 6Aika-rahoitus.
- Innostava ja elinvoimainen Espoo; poikkihallinnollinen kehitysohjelma, jolla lisätään Espoon vetovoimaa, vahvistetaan elinvoimaa ja vastataan työvoiman kohtaanto-ongelmaan. *Vastuu:* Espoo.
- **RECOIN- hanke, innovaatio- ja osaamishubien tuki paikallisten pk- ja varhaisen vaiheen yritysten kasvulle ja kehitykselle. *Vastuu:* Posintra, Keuke, Novago. EAKR-rahoitus.**
- **WIMMA – We Master the IoT. Teollisuuden pk-yritysten rohkaiseminen digitaalisten menetelmien käyttöönottoon uudessa liiketoiminnassa sekä osaamisen ja investointien houkuttelu alueelle. *Vastuu:* TechVilla ja KUUMA-kunnat. EAKR-rahoitus.**

3.3. Ilmastoviisas ja monimuotoinen maakunta

Vastuu ympäristöstä kuuluu kaikille. Siksi tässä painopisteessä lähdetään kunnianhimoisesti kohti hiilineutraalia maakuntaa. Tämänhetkinen yhteinen maakunnallinen tavoite on hiilineutraalius vuoteen 2035 mennessä. Luontoarvot, luonnon monimuotoisuus ja elämyksellisyys sekä luonnosta huolehtiminen ovat keskiössä. Maakunnan säilyttäminen kestävänä ja turvallisena ovat tärkeitä asioita perustarpeille, viihtyvyydelle ja maakunnan vetovoimalle. Lisäksi liikkuminen ja liikenne; niin kansalliset kuin kansainvälisetkin yhteydet sekä niiden energiatehokkuus ja vähäpäästöisyys otetaan tarkastelun kohteeksi.

Tavoite 9 – Hiilineutraali Uusimaa 2035

Uudenmaan tulee olla ensimmäisten joukossa ilmastotyössään.

Hiilineutraalisuus-tavoitetta kohti edetään uutta tietoa hyödyntäen ja hyväksikäyttäen. Hiilineutraalisuus tavoitteessa voidaan onnistua, kun monet eri toimet suunnataan samaan päämäärään. Siksi tarvitaan monia eri tason toimenpideohjelmia, rahoituksen suuntaamista vähähiilisiin innovaatioihin ja ratkaisuihin, kestävää kaavoitusta ja uudenlaista liiketoimintaa. Lisäksi tarvitaan hiilineutraaliutta tukevia päätöksiä ja asenteiden muutosta maakunnan, kunnan ja kansalaisyhteiskunnan tasolla. Toimenpiteisiin ryhtyminen tarjoaa myös suuria mahdollisuuksia hyödyntää uusmaalaista osaamista ja siten liiketoimintamahdollisuuksia maailmanlaajuisesti.

Toimeenpanosuunnitelman liitteenä on Hiilineutraali Uusimaa 2035 -toimenpiteet, mikä on yksityiskohtaisempi kooste alueen toimista.

- Hiilineutraali Uusimaa 2035 -tiekartta; kokoaa Uudenmaan alueen toimenpiteitä, täydentää kaupunkien ja kuntien toimenpideohjelmia sekä välittää ja levittää alueellisten toimijoiden välillä tietoa. ***Vastuu:*** Uudenmaan liitto ja muut toimijat
- CANEMURE (Carbon neutral municipals and regions) – hankekokonaisuus; konkreettisia toimenpiteitä ilmastonmuutoksen torjumiseksi. ***Vastuu:*** SYKE, LUKE, Uudenmaan liitto, Hyvinkää, Lohja, Helsinki, Porvoo ja Tammisaaren Energia. LIFE-IP -rahoitus.
- Smart&Clean; tavoitteena Pääkaupunkiseudusta maailman paras testialusta smart- ja cleantech-ratkaisuille. ***Vastuu:*** Smart&Clean säätiö.
- **Kaupunkien ja kuntien ilmastostrategioiden ja toimenpideohjelmien toteuttaminen. *Vastuu:* Alueen kaupungit ja kunnat.**
- Energiayhtiöiden kehitysohjelmat. ***Vastuu:*** Helen Oy, Fortum Oyj, Vantaan Energia Oy.
- MySMARTLife Lighthouse -hanke; päästöjen vähentäminen kaupungeissa ja uusiutuvien energialähteiden käytön kasvattaminen. ***Vastuu Suomessa:*** Helsingin kaupunki, Forum Virium, Helen Oy, VTT, Metropolia, Fourdeg ja Salusfin.
- **Kaupunkien sitoumukset YK:n Agenda 2030 Kestävän kehityksen tavoitteisiin. *Vastuu:* mm. Helsingin ja Espoon kaupungit.**
- HSY:n ilmastohankkeet:
  - SMART-MR (Sustainable Measures for Achieving Resilient Transportation in Metropolitan Regions) -hanke
  - **Fiksu Assa – Asemanseudet uusien vähähiilisten liiketoiminakonseptien kehitysalustana -hanke**
  - BSR-electric -sähköpyöräilyn edistämishanke
  - CircHubs-hanke
  - CIRCuIT -hanke

- St1 Deep Heat -pilottiprojekti; Suomen ensimmäinen geotermisellä energialla toimiva, teollisen mittakaavan lämpölaitos. *Vastuu:* St1 Oy.
- REFEC - Reinforcing Eastern Finland-Estonia Transport Corridor- hanke; Loviisan sataman kehittäminen, markkinat ja logistiikka. ***Vastuu:*** Posintra, Loviisan kaupunki ja Loviisan satama.
- Alpio-hanke; Työmatkaliikenteen vähentäminen, uudet yksilölliset etätyöratkaisut. ***Vastuu:*** Posintra ja Sitra.
- HAPPILY-hanke; haja-asutusalueiden palvelupilotit, liikkuminen ja yhteistöt. ***Vastuu;*** Posintra. EAKR-rahoitus.
- **LUCIA-energiatehokas kaupunkivalaisu, uusi teknologia, asukkaiden osallisuus ja uudet ansaintamallit mukana kaupunki-infran kehittämisessä. *Vastuu:* Posintra ja muita toimijoita. Baltic Sea Region-rahoitus.**
- **Resurssiviisaaksi ihmislähtöisin keinoin. *Vastuu:* Lapinjärven kunta. EAKR-rahoitus.**
- Valmisteilla oleva Uusimaa-kaava 2050 ohjaa maakunnan kasvua kestävästi. *Vastuu:* Uudenmaan liitto.
- Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) rahoituksesta 25 prosenttia kohdistetaan vähähiilisiin hankkeisiin. *Vastuu:* Uudenmaan liitto.

Tavoite 10 – Kestävä ja turvallinen Uusimaa tavoitteessa varaudutaan sään ääri-ilmiöihin ja tulviin, huolehditaan vesi- ja ruokahuollosta sekä pohjavesistä ja kiinnitetään huomiota kyberturvallisuusriskeihin.

- HOPE-hanke; ilmanlaatutiedon mittaaminen ja parantaminen 5G-verkon avulla. ***Vastuu:*** Helsingin kaupunki, Helsingin yliopisto, HSY, Forum Virium, HSY, Ilmatieteenlaitos, Vaisala, Useless Urban Innovative Action -ohjelma.
- Kuluttajalähtöisiä ruokaratkaisuja ruokailuun, elintarvikekauppaan ja logistiikkaan mm. ruokahävikin vähentämiseksi. ***Vastuu:*** Vantaan kaupunki, Sitra, paikalliset toimijat.
- Hyvä sisäilma palveluna. ***Vastuu:*** VTT; Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupungit, Aalto yliopisto ja Uudenmaan liitto (Smart&clean).
- Sadevesien päästöt vesistöihin hallintaan. ***Vastuu:*** Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupungit (Smart&Clean).
- Länsi-Uudenmaan vesistöalueen Freshabit-hanke. ***Vastuu:*** Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry, Metsähallitus. LIFE IP -rahoitus.
- Kestävä Espoo: poikkihallinnollinen kehitysohjelma, jolla tuetaan älykkäiden ratkaisujen käyttöönottoa, sujuvoitetaan liikkumista, tähdätään päästöttömään ja kestävään elämäntapaan.
  Vastuu: Espoon kaupunki.

Tavoite 11 – Elämyksiä ja huolenpitoa luonnosta korostetaan luonnosta huolehtimista, joka on monimuotoisuuden kannalta erittäin tärkeää ja samalla se mahdollistaa luonnossa virkistäytymisen. Monipuolinen luonto ja hyvin hoidetut sekä laajat viheralueet ovat pitkän aikavälin voimavara ja vetovoimatekijä.

- Uudenmaan kulttuuriympäristöjen tunnettavuuden vahvistaminen. Korostetaan niiden merkitystä osana ekosysteemipalveluja ja matkailun vetovoimaa. ***Vastuu:*** Uudenmaan liitto, kunnat, museoviranomaiset, yhdistykset, Uudenmaan ELY-keskus
- **Urban Outdoors / Helsingin seudun viherkehä -hanke, yhteistyöverkoston toimintamalli ja digitaalinen kehittämisalusta. *Vastuu:* Uudenmaan virkistysalueyhdistys, Uudenmaan liitto, kunnat, Metsähallitus, viherkehän muut toimijat**
- Uusmaalaisten ympäristökasvatuksen ja -tietoisuuden edistäminen. ***Vastuu:*** Uudenmaan ympäristökasvatuksen ja tietoisuuden edistämisryhmä VÄLKE, jossa edustajat 21 eri organisaatiosta.
- **Merellinen Helsinki strategia 2030; kaupunkiluonnon monimuotoisuuden lisääminen ja viher- ja sinialueiden ekologisen laadun turvaaminen. *Vastuu:* Helsingin kaupunki.**

Tavoite 12 – Helposti liikkeelle, varmasti perille. Liikenteen toimivuus ja sujuvuus ovat Uudenmaan kasvun ja elinvoimaisuuden kannalta erittäin tärkeitä asioita. Liikennejärjestelmän kehittämistarpeita määrittelevät Uudenmaan kasvu ja aluerakenteen kehitys sekä ympäristöystävällisyys ja vähäpäästöisyys.

- **Tehokas raideliikenne:**
  - **Pääradan suunnittelu välillä Helsinki–Lentoasema–Tampere**
  - **Pasila–Riihimäki-välityskyvyn parantamisen 2. vaiheen toteuttamispäätös**
  - **Lähiliikenteen varikkojen selvittäminen**
  - Valmiudet Pisara-radan toteuttamiseen
  - **Länsimetron ja muiden uusien asemanseutujen tehokas maankäyttö**
  - Asemanseutujen tiivistäminen
  - Espoon kaupunkiradan toteuttamispäätös
  - Liityntäliikenteen ja liityntäpysäköinnin kehittäminen
  - **Kerava–Nikkilä-radan kehittäminen henkilöliikenteelle**
  - **ESA-radan yleissuunnitelma ja YVA valmiiksi saattaminen**

  Vastuu: Valtio ja alueen kunnat, maakunnan liitot, alueen kunnat, valtio, HSL.
- Raideyhteyksien kehittäminen Helsinki-Vantaan lentoasemalle niin, että siitä kehittyy Suomen merkittävin kansainvälisen mittaluokan matkakeskus.
  - Lentoradan alustava yleissuunnitelma ja YVA
  - Seudullisen pikaraitioverkoston aktiivinen edistäminen, ml. Vihdintien pikaraitiotie, Viikin-Malmin pikaraitiotie, Vantaan pikaraitiotie, rakentamispäätös

  Vastuu: Valtio, Vantaan ja Helsingin kaupungit, Uudenmaan liitto
- Keski-Uudenmaan poikittaiset logistiikkayhteydet, suunnittelun jatkaminen. *Vastuu:* Valtio, alueen kunnat.
- Itä- ja Länsi-Uusimaan liikennejärjestelmäsuunnitelmat. *Vastuu:* Uudenmaan liitto, valtio ja kunnat.
- Tulevaisuuden innovatiiviset liikkumisratkaisut suurten asiakasvolyymien runkoväylille, joissa ei ole ratayhteyttä, ml. uuden kilpailukykyisen infran tunnistaminen. *Vastuu:* Posintra ja Länsi-Uudenmaan kunnat.
- Valtatie 25 vaiheittainen kehittäminen. *Vastuu:* valtio ja kunnat.
- Kantatie 51: Kirkkonummi–Inkoon raja. *Vastuu:* valtio ja kunnat.
- Älykkään liikenteen kehittämishankkeet: matkaketjujen kehittäminen, MaaS (Mobility as a Service), **Jätkäsaari Mobility Lab**. *Vastuu:* Vantaan kaupunki, Helsingin kaupunkiVTT, Aalto yliopisto.
- Aviapolis – Liikennelabran yritysalue. *Vastuu:* Vantaan kaupunki, Trafi, yritykset
- REFEC - Reinforcing Eastern Finland-Estonia Transport Corridor, Loviisan ja Kundan satamien kehittäminen, markkinat ja logistiikka. *Vastuu:* Posintra, Loviisan kaupunki ja Loviisan satama. Interreg Central Baltic -ohjelma.
- **Vähähiilisyyttä tukevat drone-palveluratkaisut Etelä-Suomessa. *Vastuu:* Forum Virium, Posintra ja muita toimijoita. EARK-rahoitus.**
- **Perille asti -hanke. *Vastuu:* Forum Virium Helsinki, Vantaan kaupunki, Espoo Marketing Oy, Aalto yliopisto, Metropolia, Demos Helsinki. 6Aika-rahoitus**

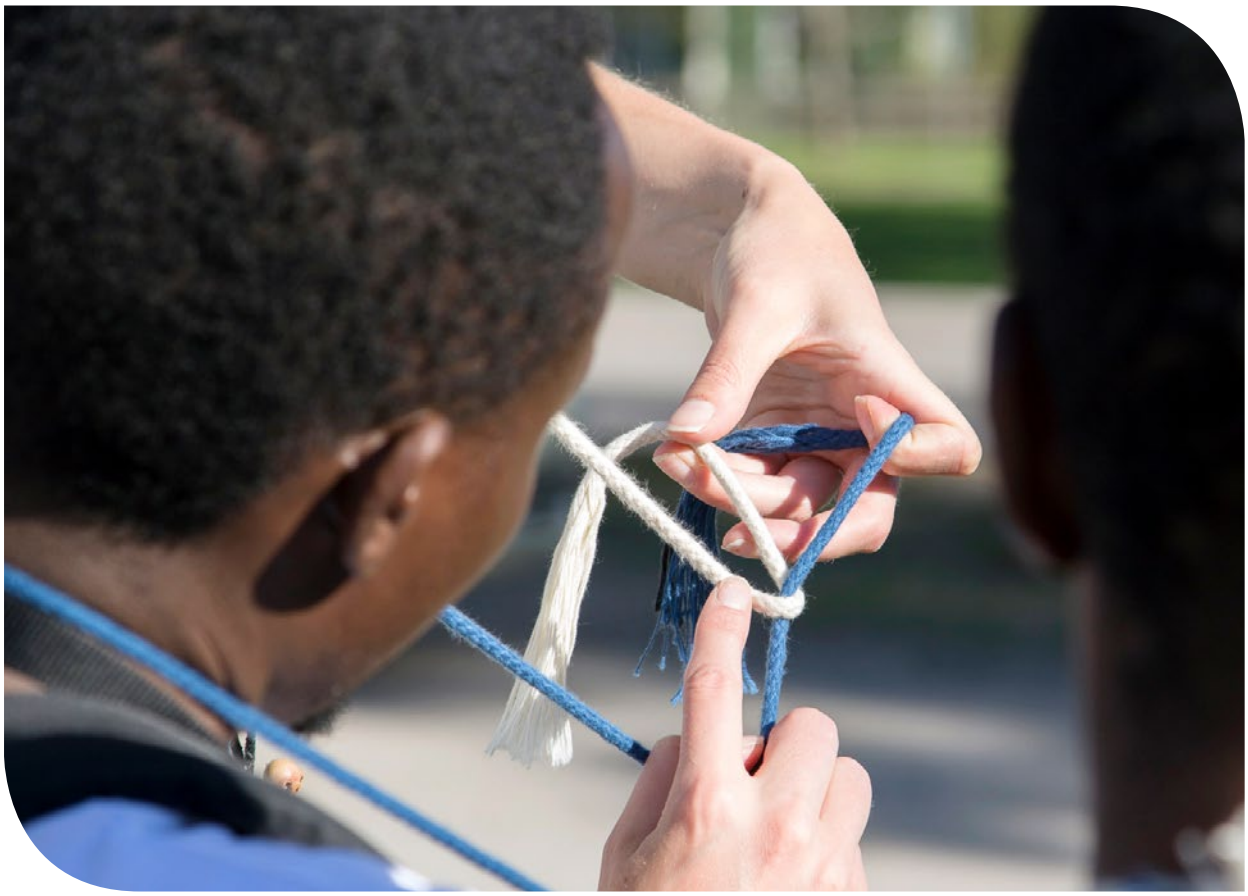

4. RAKENNERAHASTOJEN JA MAASEUTUOHJELMAN RAHOITUS-LINJAUKSET UUDELLAMAALLA

Uusimaa-ohjelman 2.0 strategiset painopisteet ja tavoitteet ohjaavat tulevien vuosien hankkeita, edunvalvontatoimia ja valintoja. Uusimaa-ohjelman 2.0 ja Älykkään erikoistumisen strategian toteuttamiseen suunnataan myös rakennerahastojen ja maaseuturahaston rahoitusta alueen yhteisen näkemyksen mukaisesti.

4.1 Rakennerahastojen rahoitus Uudellamaalla 2020–2021

EU:n *Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020* rakennerahasto-ohjelma sisältää sekä Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) että Euroopan sosiaalirahaston (ESR) rahoituksen.

EAKR-toimet kohdentuvat rakennerahasto-ohjelman toimintalinjoihin 1 ja 2, ESR-toimet puolestaan löytyvät toimintalinjoilta 3–5. Ohjelman rahoitus kanavoituu erityistavoitteiden kautta.

EAKR-toimintalinjat ja niiden erityistavoitteet

TOIMINTALINJA 1: PK-YRITYSTEN KILPAILUKYKY

- Uuden liiketoiminnan luominen
- PK-yritysten kasvun ja kansainvälistymisen edistäminen
- PK-yritysten energiatehokkuuden edistäminen

TOIMINTALINJA 2: UUSIMMAN TIEDON JA OSAAMISEN HYÖDYNTÄMINEN

- Tutkimus-, osaamis- ja innovaatiokeskittymien kehittäminen alueellisten vahvuuksien pohjalta
- Yritysten innovaatiotoiminnan vahvistaminen
- Uusiutuvan energian ja energiatehokkaiden ratkaisujen kehittäminen

Työ- ja elinkeinoministeriö jakoi kuluvan ohjelmakauden (2014–2020) viimeiset myöntämisvaltuudet jo vuonna 2019. Uudenmaan EAKR-kehyksestä käytettävissä oleva rahoitus on kuluvan ohjelmakauden osalta varattu hankkeille. Vuonna 2020 voidaan uusia hankkeita käynnistää vain, mikäli Uudenmaan liitolla on tarkoitukseen suunnattuja valtuuksia esimerkiksi päättyneistä hankkeista käyttämättä jääneen valtuuden palautuessa Uudenmaan liiton kehykseen.

Käytännössä kuluvan ohjelmakauden varoista pystytään järjestämään vain pienimuotoisia täydentäviä hakukierroksia, jotka kohdennetaan Uudenmaan älykkään erikoistumisen strategian toteuttamiseen molemmilla toimintalinjoilla käytettävissä olevan kehyksen puitteissa. Ensisijaisesti jäljellä olevan pienen valtuuden turvin rahoitetaan pieniä ja ketteriä kokeiluhankkeita, joilla voidaan panostaa niihin vahvuusalueisiin, jotka Uudellamaalla on tunnistettu keskeisimmiksi tutkimus- ja innovaatiotyön painopisteiksi. Samalla tavoitteena on turvallinen siirtymä uudelle ohjelmakaudelle 2021–2027, missä älykkään erikoistumisen rooli tulee vahvistumaan nykyisestään. Älykäs erikoistuminen tukee myös maakunnallista Uusimaa 2.0 -ohjelmaa. Lisäksi rahoituksessa huomioidaan rakennerahasto-ohjelmalle asetettu vähähiilisyystavoite, jonka mukaisesti EAKR-rahoituksesta 25% tulee käyttää vähähiilisen talouden edistämiseen. Ohjelmatason vähähiilisyystavoite edistää myös Uudenmaan tavoitetta olla hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä.

Toimintalinjalla 1 hankkeet tukevat uuden yritystoiminnan käynnistymistä ja uuden liiketoiminnan kehittämistä. Toimilla myös parannetaan yritysten liiketoimintaosaamista ja kansainvälistymisvalmiuksia. Lisäksi tuetaan pk-yritysten energiatehokkuuden edistämistä. Uudellamaalla painopisteenä on ollut esimerkiksi start up- ja kasvuyrittäjyys, uudenlaiset liiketoiminnan mahdollisuudet, yritysten kasvu- ja kansainvälistymismahdollisuudet sekä yritysten digitaalinen uudistaminen.

Toimintalinjalla 2 hankkeissa on laaja-alaisesti edistetty Uudenmaan alueen elinkeinotoimintaa tukevaa tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotyötä sekä maakunnan älykästä erikoistumista. Uudellamaalla painopisteinä on ollut muun muassa kestävien uusien teknologioiden ja ratkaisujen kehittäminen ja soveltaminen elinkeinotoiminnassa sekä innovaatioiden synnyttäminen kokeilujen kautta. Hankkeissa on tuettu kehitysympäristöjen rakentumista yliopistojen, ammattikorkeakoulujen, kuntien, järjestöjen ja yritysten yhteistyössä.

ESR-toimintalinjat ja niiden erityistavoitteet

TOIMINTALINJA 3: TYÖLLISYYS JA TYÖVOIMAN LIIKKUVUUS

- Nuorten ja muiden heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen edistäminen
- Tuottavuuden ja työhyvinvoinnin parantaminen
- Työ- ja koulutusurien sukupuolenmukaisen eriytymisen lieventäminen

TOIMINTALINJA 4: KOULUTUS, AMMATTITAITO JA ELINIKÄINEN OPPIMINEN

- Siirtymävaiheita ja koulutuksellista tasa-arvoa tukevien palveluiden parantaminen
- Kasvu- ja rakennemuutosalojen koulutuksen tarjonnan ja laadun parantaminen

TOIMINTALINJA 5: SOSIAALINEN OSALLISUUS JA KÖYHYYDEN TORJUNTA

- Työelämän ulkopuolella olevien työ- ja toimintakyvyn parantaminen

Uudellamaalla syksyllä 2019 päättyneen hankehaun päätökset tehdään maakunnan yhteistyöryhmän päätösten mukaisesti alkuvuodesta 2020. Hankkeet käynnistyvät vuoden 2020 aikana ja niiden enimmäiskesto on kolme vuotta. Hankkeiden arviointikriteeristössä ovat mukana maakuntaohjelman ja maakunnan älykkään erikoistumisen mukaisuus, mitkä ESR:n hankkeissa näkyvät maahanmuuttajien painottumisena osallistujissa ja älykkään erikoistumisen teemojen näkymisenä koulutuksen kehittämissä.

Keväällä 2020 ja syksyllä 2020 voidaan järjestää hakuja, mikäli Hämeen ELY-keskuksella on tarkoitukseen suunnattuja valtuuksia.

Toimintalinjalla 3 Uudellamaalla on rahoitettu erityisesti toisaalta nuorten ja maahanmuuttajien työllistymisen edistämistä ja toisaalta sukupuolten eriytymisen lieventämistä tavoittelevia hankkeita. Nuorten ja muiden heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistämistä tukevat hankkeet ovat edelleen tervetulleita. Työ- ja sukupuolenmukaisen eriytymisen erityistavoitteessa on mahdollista rahoittaa hankkeita, joissa kohderyhmä on tarkkaan fokusoitu, mikä mahdollistaa pientenkin kohderyhmien huomioimisen. Tuottavuuden ja työhyvinvoinnin erityistavoitteeseen ei toistaiseksi ole tullut suurta määrää hankkeita ja ohjelmatason arvioinnin perusteella vaikuttaa siltä, että yrityskohtaisiin tuloksiin eli työhyvinvoinnin ja tuottavuuden parantamiseen yrityksissä ei ole tullut riittävästi odotettuja tuloksia.

Tämän toimintalinjan tavoitteiden saavuttamista edistetään käyttämällä EU:n komission ja OECD:n kehittämää Yhteiskunnallinen Yrittäjyys & Better Entrepreneurship –työkalua, jota alueemme ensimmäisenä EU-alueena testasi 24.10.2018. Tällä luodaan lisää edellytyksiä etenkin nuorten, naisten, maahanmuuttajien ja työttömien yrittäjyydelle. Työkalu löytyy osoitteesta: www.betterentrepreneurship.eu/

Toimintalinja 4:n hankkeissa erityistavoitteessa 9.1. pyritään erityisesti kaventamaan koulutukseen osallistumisen eroja lisäämällä tukea erityisesti keskeyttämisvaarassa oleville opiskelijoille ja edistämällä siirtymiä koulutuksesta toiseen. Erityistavoitteessa 9.2. tavoitteena on kehittää rakennemuutos- ja kasvualojen koulutuksen sisältöjä

Toimintalinjalla 5 on Uudellamaalla toteutettu sekä kuntien sosiaalityötä tukevia hankkeita että järjestöjen hankkeita työelämän ulkopuolella olevien toimintakyvyn parantamiseksi. Hanketyypit ovat toisistaan poikkeavia, mutta hyvin erityyppisissäkin hankkeissa on tehty hyviä tuloksia.

4.2. 6Aika – Älykaupungit tehdään yhdessä

6Aika – Älykaupungit tehdään yhdessä 6Aika – Avoimet ja älykkäät palvelut (2014-2020) on Helsingin, Espoon, Vantaan, Oulun, Tampereen ja Turun yhteinen kestävän kaupunkikehityksen strategia. Kaupungit toimivat uusien innovaatioiden kehitysympäristöinä ja älykkään kaupunkikehittämisen alustana vastaten kaupungistumisen haasteisiin.

6Aika-strategian tavoitteet kytkeytyvät elinkeinopoliittisiin kasvutavoitteisiin (osaaminen, liiketoiminta, työpaikat), julkisen talouden tehostamiseen (kaupunkien ja julkisen sektorin tuottavuus), ympäristötavoitteisiin (vähähiilisyys, resurssitehokkuus) sekä sosiaalisiin tavoitteisiin (osallisuus, heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllisyys). 6Aika-hankkeiden vaikuttavuus syntyy toimintamallin skaalautuvuudesta laajempaan käyttöön kansallisesti ja kansainvälisesti. Vuosien 2019-2021 toiminnassa korostuu erityisesti toimintamallien, tulosten ja oppien koostaminen, juurruttaminen ja levittäminen.

Strategian perustana on kolme kärkihanketta: Avoin data ja rajapinnat kehitti datan tuottamista, avaamista, julkaisua ja käyttöä edistäviä pysyviä rakenteita ja toimintamalleja. Avoimet innovaatioalustat yhdisti suurimpien kaupunkien innovaatio- ja kehitysympäristöt kansalliseksi avoimen innovaatioalustojen verkostoksi. Avoin osallisuus ja asiakkuus vahvisti elinkeinoelämän sekä tutkimus- ja kehittämisyhteisöjen roolia palveluekosysteemissä. Kärkihankkeiden aloittamaa työtä jatketaan kaupunkien ja muiden hanketoteuttajien pysyvissä rakenteissa ja joiltain osin jatkokehitetään sekä 6Aika- että muilla hankkeilla.

Vuoden 2019 loppuun mennessä 6Ajassa on käynnistynyt kärkihankkeiden rinnalla 31 EAKR-pilottihanketta ja 15 ESR-pilottihanketta. Pilottihankkeiden aihepiirit vaihtelevat älykkäästä liikkumisesta oppimiseen, terveydestä ja hyvinvoinnista kiertotalouteen ja pelialaan, sekä työllisyyteen ja osaamiseen. Loppukauden toiminnassa pääpaino on hanketulosten koostamisessa ja viestimisessä sekä kaupunkikehittäjien verkottamisessa niin 6Ajan toimijoiden kesken kuin kansallisellakin tasolla. 6Aika-strategian tuloksia ja hyviä käytäntöjä esitellään myös kansainvälisissä tilaisuuksissa, esim. European Week of Regions and Cities -viikolla (EWRC). 6Aika-strategia on ollut kysytty osallistuja esimerkiksi Euroopan komission Urban Development Network (UDN) -verkoston, yhteisen tutkimuskeskuksen (JRC) sekä ESPON-tutkimusohjelman tilaisuuksiin. Vuoden 2019 hauissa toivotaan, että ESR- ja EAKR-hakujen hankeideoista valmisteltaisiin yhteisiä hankekokonaisuuksia, joissa eri rahastoilla rahoitettavat hankkeet tukisivat kiinteästi toisiaan.

Lokakuussa 2019 päättyvässä 6Aika EAKR-hankehaussa etsitään ratkaisuja, joilla edistetään kuutoskaupunkien muutosta hiilineutraaleiksi kaupunkialueiksi. ESR-haku keskittyy osaamisen kehittämiseen kasvavilla ja työvoimapulasta kärsivillä aloilla. Täydentäviä hakuja avataan jatkossa tarpeen mukaan, jos päättyneistä hankkeista vapautuu rahoitusta uudelleen jaettavaksi.

4.3. Maaseuturahasto-rahoitus Uudellamaalla 2020–2021

Uudenmaan maaseudun kehittämisstrategian toteuttamissuunnitelma vuosille 2014–2020 sisältää alueen kehittämiseksi ehdotettuja toimenpiteitä, joita esitetään rahoitettavaksi Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmasta 2014–2020. Alueellisen strategian painopisteinä ovat Menestyvä elinkeinoelämä, Energiatehokas maaseutu ja puhdas ympäristö sekä Hyvinvoiva maaseutuväestö.

Uudenmaan ELY-keskuksen maaseuturahoitusta kohdennetaan 2020 erityisesti maatalouden kannattavuuden edistämiseen ja kasvuyritysten tukemisen kautta työpaikkojen luomiseen etenkin ydinmaaseudun alueille. Hanketuissa haetaan keinoja kiertotalouden ja yritysten yhteistyön edistämiseen, elintarvikejalostuksen ja ruokaketjun eteenpäinviemiseen.

Tavoitteena on, että valtaosa maaseutuohjelman alueellisesta rahoituksesta kohdennetaan elinkeinojen edistämiseen, joko suorien yritystukien tai kehittämishankkeiden kautta. Yrittäjien osaamista parannetaan koulutushankkeilla ja toimijoiden yhteistyötä ja aktivointia edistetään yhteistyö-hankkeilla. Tiedotuksella ja yhteistyöllä parannetaan maaseutuyritysten mahdollisuuksia hyötyä tutkimustuloksista ja innovaatioista. Maatalouden rakennetuilla ja maaseudun yritystuilla tuetaan investointeja, jotka parantavat yritysten kilpailukykyä.

Uudenmaan Ely-keskuksen alustava myöntövaltuus maaseudun yritystukiin ja kehittämishankkeisiin vuodelle 2020 on noin 3 miljoonaa euroa. Tähän tarkoitukseen alueen Leader-ryhmillä on lisäksi omat myöntövaltuutensa. Maatalouden investointituet ja nuoren viljelijän aloitustuet myönnetään erillisestä omasta valtuudesta. Uusia hankkeita voidaan rahoittaa vuoden 2020 loppuun asti ja hankkeiden toteutus voi jatkua aina vuoteen 2022 asti. Vuoden 2021 rahoituksesta ei vielä ole tietoa. Mahdollisesti ohjelmakausien väliin tulee siirtymäkausi, mutta rahoituksen jatkuminen silloin on epävarmaa. Seuraavan rahoituskauden 2021–2027 (CAP27) rahoituksen käynnistymisajankohdasta ei myöskään vielä ole tietoa.

Käynnistyneiden ja toteutusta jatkavien hankkeiden teemoja ovat:

- maataloustuotteiden tuotekehitys ja jalostusasteen nosto
- matkailualan yritysten verkostoituminen sekä luonto- ja ruokamatkailun edistäminen
- toimet, joilla vähennetään maatalouden hajakuormitusta ja edistetään vesien hyvää tilaa
- maatalous- ja maaseutuyrittäjien johtamistaitojen ja verkostoitumisen edistäminen
- maaseutuyritysten mahdollisuuksien parantaminen hyötyä tutkimus- ja kehittymispanostuksista
- luomu- ja erikoistuotteiden tuotannon ja viennin edistäminen
- metsän käytön ja monipuolisen hyödyntämisen edistäminen
- maatalous- ja puutarhatalous tuotannon kilpailukyvyn vahvistaminen
- kehitetään uusia palveluita maaseudulle
- viihtyvyyden ja vetovoimaisuuden lisääminen maaseudulla
- nuorten työllisyyden ja yrittäjyyden edistäminen maaseudulla

5. MYR:N KANNANOTTO RAKENNERAHASTO-OHJELMIEN VALTAKUNNALLISIIN TEEMOIHIN KUULUVISTA HANKEHAUISTA JA -SUUNNITELMISTA SEKÄ ALUEEN OSALLISTUMINEN NIIHIN

20 % Rakennerahasto-ohjelman ESR-rahoituksesta on kohdistettu valtakunnallisiin hankekokonaisuuksiin, joita toteutetaan kaikilla toimintalinjoilla. Valtakunnallisissa hankekokonaisuuksissa pyritään saamaan rinnakkaisia tai samaa teemaa samanaikaisesti kehittäviä hankekokonaisuuksia. Hankkeet valitaan valtakunnallisissa hauissa. Monen osatoteuttajan hankkeille on tyypillistä, että osatoteuttajat tulevat eri puolelta Suomea.

Uusimaalaisia toimijoita osallistuu kaikkien valtakunnallisten teemojen toteuttamiseen. Uudenmaan näkökulmasta on tärkeää korostaa, että valtakunnallisten teemojen alla tulee toteuttaa aidosti uutta luovia, innovatiivisia hankkeita, jolla tähdätään parhaan kansallisen ja kansainvälisen osaamisen hyödyntämiseen rakennerahastotoiminnassa.

6. VALMISTEILLA OLEVA EU:N RAHOITUSKAUSI 2021–2027 UUDENMAAN KANNALTA

EU-komissio hyväksyi keväällä 2018 ehdotuksen EU:n seuraavaksi monivuotiseksi rahoituskehykseksi ja antoi ehdotusta täsmentäviä lainsäädäntöehdotuksia, joilla ohjattaisiin EU:n koheesiopolitiikkaa uudella ohjelmakaudella 2021–2027. Suomen saanto koostuu Euroopan aluekehitysrahaston ja Euroopan sosiaalirahaston varoista.

Kuluvan ohjelmakauden (2014–2020) hallinnon lisäksi Uudenmaan liitto vastaa alueellaan EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmakauden 2021–2027 valmistelusta sekä koordinoi Etelä- ja Länsi-Suomen 11 maakunnan yhteistä valmistelua. Työ- ja elinkeinoministeriö johtaa valmistelua ja vastaa lopullisten ohjelmatyön ehdotuksien laatimisesta. Ehdotus hyväksytään valtioneuvostossa ennen EU:n komissiolle toimittamista. Alueellista valmistelua johtaa maakunnan liitto ja valmistelu tapahtuu kahdella suuralueella: Etelä- ja Länsi-Suomi yhdessä sekä Itä- ja Pohjois-Suomi yhdessä. Valmistelu tapahtuu kumppanuudessa ELY-keskusten, kuntien ja muiden sidosryhmien kanssa.

Yksi tärkeimmistä ohjelmavalmistelun osa-alueista on keskeisten sidosryhmin kuuleminen. Uudellamaalla sidosryhmiä on osallistettu MYRS, MYR ja maakuntahallituksen työskentelyn kautta. Lisäksi Uudenmaan liitto organisoi Helsingissä Etelä- ja Länsi-Suomen maakuntien yhteisen päättäjäfoorumin, joka pureutui alueelle tärkeisiin kysymyksiin tulevan kauden valmistelussa. Myös pääkaupunkiseudun kaupunkien kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä etenkin kaupunkikehittämisen osion valmistelun osalta.

Ohjelmasisältöjen valmistelussa on edetty analyysi- ja tavoitevaiheen jälkeen ohjelmasisältöjen tarkempaan kirjoittamiseen ja on etsitty parhaiten Suomelle sopivia erityistavoitteita ja niille relevantteja tulosindikaattoreita.

Komissio ehdottaa voimavarojen voimakkaampaa keskittämistä ja ehdottaa viittä temaattista toimintapoliittista tavoitetta. Suomelle komissio on ehdottanut rakennerahasto-ohjelman kohdentamista kahteen toimintapoliittiseen tavoitteeseen:

1. Kilpailukykyisempi, älykkäämpi Eurooppa edistämällä innovatiivisia ja älykkäitä taloudellisia muutoksia.
2. Sosiaalisempi ja osallistava Eurooppa panemalla täytäntöön Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari.

Uudenmaan näkökulmasta komission ehdottamat painopisteet tukevat hyvin Uusimaa 2.0 -ohjelman toteutusta. Ehdotus sisältää sekä Älykkään erikoistumisen konseptin vahvistamista rakennerahastorahoituksessa sekä Health-ohjelman tuomisen sosiaalirahaston alle, jotka ovat potentiaalisesti hyviä investointikohteita Uudenmaan osalta.

Kaupunkialueiden kehittäminen on nostettu komission esityksessä vahvaan asemaan. Asetusehdotuksen mukaan vähintään 6 prosenttia kansallisella tasolla osoitetuista EAKR:n rahoituksesta täytyy kohdentaa kestävään kaupunkikehitykseen joko yhdennettyjen alueellisten investointien (ITI), yhteisölähtöisen paikallisen kehittämisen tai muun alueellisen välineen muodossa. Nykyisellä ohjelmakaudella Helsinki, Espoo ja Vantaa ovat olleet mukana menestyksekkäästi toteutetussa 6Aika-ohjelmassa. 6Aika-ohjelma on koko EU:n kattavasti ollut esimerkki koheesiorahoituksen onnistumisesta ja vaikuttavuudesta. Uudenmaan kannalta on tärkeää, että vastaavaa verkostomaista kaupunkikehittämistä jatketaan myös tulevalla ohjelmakaudella ja kestävän kaupunkipolitiikan toteuttamiseen on käytettävissä riittävä rahoitusosuus.

Ohjelmasisältöjen rinnalla hyvässä vauhdissa etenee lainsäädännön ja hallinnon uudistamistyö. Tulevan ohjelmakauden hallintorakenteesta Etelä-Suomessa on alustavasti päästy näkemykseen, että

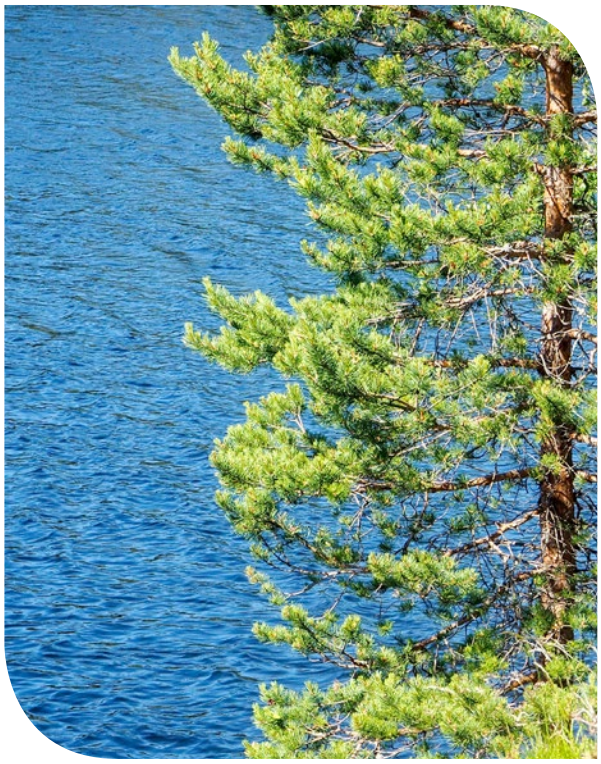

Etelä-Suomessa EAKR-koordinaatio jatkuu nykyistä pienemmällä alueella: Uudenmaan liitto on välittävä toimielin Uudenmaan, Päijät-Hämeen, Kanta-Hämeen ja Varsinais-Suomen maakunnan liittojen kehyksestä rahoitettavissa EAKR-hankkeissa. Uudenman liiton rooli koordinoivana maakunnan liittona jatkuu Varsinais-Suomen, Kant-Hämeen, Päijät-Hämeen ja Uudenmaan liiton kehyksestä rahoitettujen EAKR-hankkeiden osalta.

6.1. Valmisteilla oleva EU:n rahoituskausi 2021–2027 maaseuturahoituksen kannalta

Maaseuturahoituksen osalta seuraava ohjelmakausi tuo uudistuksia. Ensi ohjelmakauden CAP-suunnitelma (Common Agricultural Policy) kattaa nykyisen rahoituskauden maaseutuohjelman lisäksi myös maatalouden suorat tuet ja osittain maatalouden markkinatuet. Tämän vuoksi rahastojen välistä kumppanuussopimusta ei tehdä. CAP-suunnitelman sisällöstä päättää Suomessa valtioneuvosto ja EU:ssa Suomen suunnitelman hyväksyy komissio. CAP-suunnitelmassa kuvataan maatalous- ja maaseutupolitiikan tavoitteet ja toimenpiteet niiden saavuttamiseksi. Politiikan uudistuksessa korostuvat erityisesti ilmastonmuutoksen hillitseminen ja siihen sopeutuminen, eläinten hyvinvointi sekä uusien viljelijöiden saaminen alalle. Viljelijöiden tulotason ylläpitäminen, maaseudun kehittäminen ja riskienhallinnan kehittäminen ovat myös uudistuksen painopisteitä.

Maaseudun kehittämisen osalta maa- ja metsätalousministeriö on huhtikuussa 2019 koonnut ELY-keskusten alustavat tarpeet ja painopisteet maakunnittain, sekä kommentit luonnoksesta ohjelman nykytilaan ja tarveanalyysiin. Samaan aikaan toteutettiin laaja kysely Otakantaa.fi-kautta, josta kooste on valmisteilla. Uudellamaalla painopisteiksi nousivat näissä kyselyissä etenkin ilmasto- ja ympäristökysymykset, elinkeinojen kehittäminen ja maaseudun elinvoimaisuuden turvaaminen. CAP-suunnitelman ja siihen sisältyvien toimenpiteiden valmistelu jatkuu MMM:n työryhmissä. Leader-ryhmien kriteerit ja ryhmien haku avataan alkuvuodesta 2020. Alueellinen valmistelu jatkuu samanaikaisesti, kuten tarpeiden ja kehittämiskärkien tarkentaminen, sekä toimijoiden työnjaosta sopiminen. Alueiden valmistelun tueksi vuonna 2020 käynnistyy Älykkäät kylät -kiertue.

LIITE: HIILINEUTRAALI UUSIMAA 2035

Vuonna 2016 voimaan astuneet **YK:n kestävän kehityksen tavoitteet eli SDG-tavoitteet** sitovat kaikkia jäsenvaltioita. Ne tähtäävät kehitykseen, jossa otetaan ympäristö, talous ja ihminen tasavertaisesti huomioon. 17 tavoitteesta suuri osa kytkeytyy maakunnan kehittämistyöhön. Erityisesti seuraavat tavoitteet koskevat ilmastotyötä:

Tavoite 7: Edullista ja puhdasta energiaa - Varmistaa edullinen, luotettava, kestävä ja uudenaikainen energia kaikille.

Tavoite 11: Kestävät kaupungit ja yhteisöt - Taata turvalliset ja kestävät kaupungit sekä asuinyhdyskunnat.

Tavoite 12: Vastuullista kuluttamista - Varmistaa kulutus- ja tuotantotapojen kestävyys.

Tavoite 13: Ilmastotekoja - Toimia kiireellisesti ilmastonmuutosta ja sen vaikutuksia vastaan.

Suomen valtio on asettanut kesällä 2019 **kansalliseksi hiilineutraaliustavoitteeksi vuoden 2035**. Rinteen hallitus on ohjelmassaan linjannut, että Suomi toimii 2020-luvun edelläkävijänä ja näyttää tietä ilmastonmuutoksen hillitsemisessä ja luonnon monimuotoisuuden turvaamisessa. Tavoitteena on pohjoismainen hyvinvointivaltio yhdistettynä luonnonvarojen vastuulliseen ja vähenevään käyttöön. Tämä yhteiskuntamalli takaa maan kilpailukyvyn tulevaisuudessa. Uusimaa on keskeinen toimija kansallisen tavoitteen toteuttamisessa.

Uudenmaan maakuntavaltuusto päätti jo joulukuussa 2018 tiukentaa maakunnan ilmastotavoitetta ja asetti **maakunnan uudeksi tavoitteeksi hiilineutraaliuden vuoteen 2035 mennessä**. Tavoite on kuntien kanssa lähes yhteneväinen ja tukee Rinteen hallituksen asettamaa kansallista hiilineutraaliustavoitetta. Osa Uudenmaan kunnista kuuluu HINKU-kuntaverkostoon, joilla on tavoitteena vähähiilisyys jo vuoteen 2030 mennessä.

Tavoitteen saavuttamiseksi Uudenmaan liitossa valmisteilla on **tiekartta hiilineutraaliuteen**, jossa tunnistetaan keskeisimmät painopistealueet ja toimenpiteet päästöjen vähentämiseksi yhteistyössä kuntien kanssa. Tiekartalla tuetaan ja vauhditetaan Uudenmaan kuntien ilmastotyötä. Se toteutetaan osana laajaa SYKEn koordinoimaa Kohti hiilineutraaleja kuntia ja maakuntia (Canemure) -hanketta. Tiekarttatyö käynnistyi vuoden 2019 keväällä kuntakierroksella, jossa haastateltiin liiton jäsenkuntien ympäristötoimen avainhenkilöitä ja kartoitettiin kuntien lähtötilannetta, haasteita ja jo tehtyjä toimenpiteitä sekä myös toiveita liiton ilmastotyötä kohtaan.

Uudenmaan osuus koko Suomen kasvihuonekaasupäästöistä on 14 % (2016). Suurimmat päästölähteet ovat energiantuotanto, liikenne ja sähkönkulutus. Energiantuotanto on jakautunut maakunnassa usealle toimijalle. Vaikka energiasektori kuuluu päästökaupan piiriin, kunnat voivat usein vaikuttaa energiayhtiöiden tuotantotapojen valintaan omistusosuuksiensa kautta. Uudellamaalla on suuripäästöisiä teollisuustoimijoita, kuten öljynjalostus ja kalkkiteollisuus, jotka kuuluvat myös päästökaupan piiriin. He laativat omia vähähiilistrategioitaan.

Liikenne on seudullinen haaste, joka vaatii seudulliset ratkaisut. Osaa seutua koskee MAL2019 -suunnitelman päästötavoitteet, jotka liikenteen osalta ovat –50 % vuoteen 2030 mennessä (vuoden 2005 tasosta). Tuotantoperusteisten päästöjen ohella kulutuksen päästöt ovat merkittävät. SYKEn arvioiden mukaan ne jopa kaksinkertaistavat asukkaiden hiilijalanjäljen. Kunnilla on roolinsa kestävien kuluttajavalintojen tukemisessa ja näin ollen myös kulutus tulee ottaa huomioon maakunnan ilmastotyössä.

Hiilinielujen eli maakunnan metsien rooli on merkittävä, jotta jäljelle jäävät päästöt kyetään sitomaan. Alustavat arviot Uudeltamaalta osoittavat, että nielut ovat pienemmät kuin on oletettu. Näin ollen hiilineutraaliutta tavoitellessa pitää pyrkiä päästövähennysten osalta sekä vähentämään päästöjä että vahvistamaan nieluja. Metsien ja maankäytön sektori on tällä hetkellä ainoa hiilipäästöjä sitova mekanismi. Puu sitoo hiiltä kasvaessaan: jokaista puukuutiometriä kohti sitoutuu ilmakehästä keskimäärin 0,9 tonnia hiilidioksidia. Hiili pysyy varastoituneena puusta tehtyihin tuotteisiin koko niiden elinkaaren. Myös maaperässä on valtava potentiaali varastoida hiiltä, ja hillitä näin ilmastonmuutosta.

Syksyllä 2019 Uudenmaan hiilineutraaliustiekartassa on alustavasti hahmoteltu viisi keskeisintä painopistealuetta, joilla maakunnan päästöjä vähennetään

- Älykäs maankäyttö (kestävä kasvu, nielujen vahvistaminen ja sopeutuminen)
- Älykäs, kestävä ja turvallinen liikkuminen
- Kestävä energiantuotanto ja kulutus
- Kiertotalous
- Kestävä kuluttaminen (sis. hankinnat, ruokaketju, lähimatkailu, City as a Service jne.).

Näiden painopistealueiden pohjalta tunnistetaan olemassa olevia ja innovoidaan uusia toimenpiteitä, joista valitaan yhteiset kärjet. Yhteisen, Uudenmaan liiton tukeman hanketyön avulla toimenpiteitä lähdetään toteuttamaan ja skaalaamaan seudulla, mahdollisesti myös kansainvälisesti. Tiekartan toimeenpanolla on kiire, sillä viimeisimpien ilmastotutkimusraporttien mukaan lämpenemisen rajaaminen 1,5 asteeseen vaatii nopeita, kauaskantoisia ja ennätyksellisiä päästöleikkauksia. Keskeistä on toteuttaa tiekarttaa mahdollisimman laajassa julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyössä, tukien ja kehittäen maakunnan elinkeinotoimintaa yhä kestävämmäksi.

Osaksi Uudenmaan maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelmaa, tähän liitteeseen on koottu Uudellamaalla toteutettavia toimenpiteitä, joilla tähdätään hiilineutraalin maakuntaan vuonna 2035.

Keskeistä tiekartan toteuttamisessa on myös rahoituksen turvaaminen. Uuden EU-ohjelmakauden

rahoituskehyksestä neuvotellaan parhaillaan. Liiton tavoitteena on, että myös tulevan ohjelmakauden rahoituksessa ilmastotyö saa riittävän painoarvon.

Yleiset ja seudulliset maakunnan hiilineutraaliustavoitetta edistävät strategiat, hankkeet ja toimenpiteet:

- **Hiilineutraali Uusimaa 2035 -tiekartta**, joka kokoaa Uudenmaan alueen toimenpiteitä, täydentää kaupunkien ja kuntien toimenpideohjelmia sekä välittää ja levittää alueellisten toimijoiden välillä tietoa. Toimenpiteitä skaalataan mahdollisuuksien mukaan hankkeiden avustuksella seudulla.
  Vastuutahot: Uudenmaan liitto ja Uudenmaan ELY-keskus
  Rahoitus: CANEMURE-hanke ja Uudenmaan liitto
- **Kohti hiilineutraaleja kuntia ja maakuntia -hanke** (CANEMURE, Carbon NEutral MUnicipals and REgions) käynnistyi keväällä 2019 ja siinä on tarkoituksena toteuttaa konkreettisia ilmastonmuutoksen hillintää tukevia osahankkeita ydinalueilla, vahvistaa ilmastonmuutoksen hillintätyön jatkuvuutta ja verkostoyhteistyötä sekä synnyttää uusia ilmastonmuutoksen hillintää tukevia hankkeita ja prosesseja.
  Vastuutahot: SYKE:n, LUKE:n, FMI:n ja Uudenmaan liiton lisäksi Uudeltamaalta Hyvinkää, Lohja, Helsinki, Porvoo ja Tammisaaren Energia.
  Rahoitus: CANEMURE on LIFE IP -rahoituksella toteutettava 20 miljoonan euron hanke.
- Seudullinen **MAL2019-suunnitelma** sisältää ilmastonmuutoksen hillintää tukevia toimia maankäytön, asumisen ja liikenteen sektoreilla. Työssä on analysoitu keskeisimmät vaikutukset ja esitetty toimenpiteitä, joilla liikenteen -50 prosentin päästövähennystavoite on saavutettavissa vuoteen 2030 mennessä.
  Vastuutahot: Helsingin seudun kunnat, HSL, HSY, jne.
- **HINKU-verkostoon** Uudenmaan kunnista kuuluvat Hanko, Hyvinkää, Inkoo, Kirkkonummi, Lohja, Porvoo, Raasepori ja Siuntio. HINKU-kuntien päästövähennystavoite on -80 % vuoteen 2030.
  Vastuutahot: SYKE, kunnat
- KUUMA-ilmastoryhmä on valmistellut **KUUMA ilmasto-ohjelman** luonnoksen. Aiempi, Keski-Uudenmaan strateginen ilmasto-ohjelma on hyväksytty 2010 ja sen päätavoite oli (asukaskohtaisten) kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen neljänneksellä vuodesta 2006 vuoteen 2020. Uuden ohjelman mukaan hiilineutraalin kunnan tavoitevuosi päätetään kussakin kunnassa erikseen. Ohjelmassa on tunnistettu keinoja, joita kunnat voivat edistää omassa toiminnassaan. Näitä ovat fossiilisista polttoaineista luopuminen, energiatehokkuuden parantaminen, resurssiviisauden edistäminen ja varautuminen sääriskeihin. Kunnan energiatehokkuussopimuksen eli KETSin uusi sopimuskausi on 2017–2025 ja tavoitteena 9 %:n energiansäästö. Sopimuksen ovat KUUMA-kunnista solmineet Hyvinkää, Järvenpää, Kerava, Kirkkonummi, Mäntsälä, Nurmijärvi, Sipoo ja Tuusula, lisäksi Pornainen suunnittelee sen solmimista. KUUMA-seudulla on käynnissä myös Julkisten kiinteistöjen energiatehokkuuden parantaminen hanke, jossa on mukana noin 100 palvelukiinteistöä.
  Vastuutaho: KUUMA-kunnat
- HSY valmistelee **Kestävän kaupunkielämän ohjelmaa** ja seuraa Pääkaupunkiseudun ilmastostrategia 2030:n toteutumista säännöllisesti. Kaupunkien kasvihuonekaasupäästöt lasketaan ja raportoidaan vuosittain. Lisäksi ilmastotyön etenemistä seurataan useilla muilla ilmastoindikaattoreilla. Ilmastoindikaattorit koottiin ensimmäisen kerran vuonna 2011. Yhteensä 56 indikaattorin kokoelmasta on yhdessä kaupunkien eri hallintokuntien asiantuntijoiden ja HSL:n kanssa valittu keskeisimmät ns. avainindikaattorit, jotka havainnollistavat ilmastonmuutoksen hillintää 2000-luvulla pääkaupunkiseudulla.
  Vastuutaho: HSY, pks-kaupungit
- **Smart&Clean -säätiö** pyrkii tekemään Pääkaupunkiseudusta ja Lahdesta maailman parhaan testialustan smart- ja cleantech-ratkaisuille sekä käynnistää ja tukee useita merkittäviä muutosprosesseja seudulla. Liikenteeseen, energiaan, asumiseen sekä vesi- ja jätesektoriin rakennettavat ratkaisut hillitsevät ilmastonmuutosta, edistävät kiertotaloutta ja luovat uutta liiketoimintaa. Parhaat ratkaisut

luovat menestyvää liiketoimintaa Suomeen ja ne viedään maailmalle. Ne johtavat uudenlaisiin pysyviin toimintatapoihin, jotka ovat tuottavia, ilmastopositiivisia ja tukevat kiertotaloutta. Säätiön toiminta-aika on 2016–2021.

Fokuksessa ovat päästötön liikkuminen, resurssiviisaus, älykäs kaupunkienergia, kiertotalous ja ympäristöpositiivinen rakentaminen.

Hankkeilla on kehitetty mm. maailmanluokan ilmanlaadun mittausjärjestelmää ja avointa tiedonjakoa (HAQT), hule- ja myrskyvesien käsittelyä (HULE-SmartClean), hyppäystä korjausrakentamisen tekniikoissa vähähiiliseen asumiseen (Renovation Leap), hyvää sisäilmaa (Smart&Clean Sisäilma) sekä lähi- ja pientuotannon sekä hävikkiruoan kaupunkiruokamarkkinoita (Smart&Clean Urban Food).

Vastuutahot: Sitran sekä Climate Leadership Coalitionin aloitteesta synnytetyn säätiön rahoittajina ovat pääkaupunkiseudun kaupungit, Lahti, Uudenmaan liitto, merkittävä yritysjoukko sekä valtio. Toiminnassa ovat mukana rahoittajatahojen lisäksi Aalto-yliopisto, Helsingin yliopisto, Lappeenrannan teknillinen yliopisto sekä VTT.

Rahoitus: Säätiön toiminta rahoitetaan kumppaneiden lahjoituksilla ja avustuksilla. Valtion Pääkaupunkiseudun kaupunkien, Lahden ja Uudenmaan liiton kanssa tehdyn kasvusopimuksen perusteella valtio on myöntänyt säätiön osoittamille hankkeille AIKO-rahoitusta yhteensä 2,5 miljoonaa euroa.

- Osallistuminen EU:n **Climate-KIC-ohjelmaan**, joka tukee vähähiilisyyteen liittyvää innovointia ja sopeutumista ilmastonmuutoksen vaikutuksiin. Kyseessä on Euroopan suurin ilmastonmuutokseen keskittyvä yksityisen ja julkisen sektorin kumppanuusohjelma. Ohjelman puitteissa on mahdollista toteuttaa, osallistua ja saada rahoitusta hankkeisiin, jotka vaihtelevat usean vuoden pituisista lippulaiva- ja demonstraatiohankkeista lyhyisiin innovaatio- ja pilotointihankkeisiin.

  Hankkeiden tavoitteena on löytää markkinoita ilmastomuutoksen hillintää ja sopeutumista edistäville uusille toiminnoille ja yrityksille.
  Vastuutahot: Aalto-yliopisto, Helsingin yliopisto, Helsingin kaupunki ja Uudenmaan liitto

- **Ekokompassi** on pk-yrityksille ja tapahtumille sopiva ympäristöjärjestelmä. Ekokompassi sisältää 10 kriteeriä, joiden noudattamiseen yritys tai tapahtuma sitoutuu. Lopuksi ulkopuolinen todentaja auditoi ympäristöjärjestelmän, ja yritys tai tapahtuma saa sertifikaatin. Yritykset ja tapahtumat parantavat Ekokompassin avulla kilpailukykyä ja riskienhallintaa, saavuttavat kustannussäästöjä, vastaavat asiakkaiden vaatimuksiin ja viestivät ympäristötyöstään.
  Vastuutaho: Palvelun tuottaa pääkaupunkiseudulla HSY:n Ilmastoinfo.

Älykäs maankäyttö

- **Uusimaa-kaava 2050** valmistuu keväällä 2020 ja sen toteuttamissuunnitelmaa laaditaan. Kaikki Uudenmaan kunnat kattavan Uusimaa-kaavan punaisena lankana on ohjata tulevaa kasvua kestävästi. Kaavaratkaisun lähtökohtana on energiatarpeen ja ilmastopäästöjen vähentäminen erityisesti alue- ja yhdyskuntarakenteen sekä liikenteen kaavaratkaisun kautta. Lisäksi kaavaratkaisu edistää siirtymistä uusiutuviin ja kestäviin energiatuotantomuotoihin. Maakuntakaavan on ohjeena kuntakaavoitukselle ja muulle tarkemmalle suunnittelulle, missä ilmastotavoitteiden toteutuminen paljolti konkretisoituu. Liikenneratkaisujen toteuttamisessa valtion rooli niiden rahoituksessa oli keskeinen.
  Vastuutaho: Uudenmaan liitto, kunnat ja valtio

- **RAINMAN (Towards higher adaptive capacity in urban water management) -hankkeessa** vähennetään hulevesistä aiheuttavaa jätevesijärjestelmien ylikuormitusta ja kaupunkitulvia sekä suojellaan vesivaroja.
  Vastuutahot: Geologian tutkimuskeskus GTK, kumppaneita HSY, Lahden ja Mikkelin kaupungit sekä kolme Pietarissa toimivaa tutkimuslaitosta.

- Hiilinielujen vahvistaminen sekä metsien että maatalousmaan osalta. **Hiilinieluselvitys** tulossa osana CANEMURE-hanketta.
  Vastuutahot: Uudenmaan liitto, SYKE, HSY

- **Ilmastoviisas metsänomistaja -hanke** Uudenmaan ilmastotavoitteiden saavuttamisessa ratkaisevan tärkeitä ovat metsien hiilinielut, joita voidaan lisätä hyvällä metsänhoidolla.
  Vastuutaho: Metsäkeskus
- **Carbon Action -alustalla** etsitään tapoja, joilla vauhdittaa hiilen varastoitumista ilmakehästä peltomaahan ja todentaa sen varastoituminen tieteellisesti. Lisäksi alustalla edistetään hiiltä varastoivan viljelyn, eli hiiliviljelyn, käyttöönottoa maatiloilla.
  Vastuutahot: BSAG yhteistyössä mm Sitran, Business Finlandin, Ilmatieteen laitoksen sekä MTK:n ja SLC:n kanssa.
- ClimVeTuri **Vesienhoidon ja tulvariskien hallinnan suunnitteluprosessin kehittäminen** niin, että ilmastonmuutoksen vaikutukset, niihin sopeutuminen ja toimenpiteiden ilmastokestävyys huomioidaan aiempaa paremmin. Uusimaa pilottialueen.
  Vastuutahot: SYKE ja ELY Uusimaa

Älykäs, kestävä ja turvallinen liikkuminen

- Suomen kasvukäytävän (SKK) ja Pohjoisen kasvuvyöhykkeen (PKV) alueellisen innovatiivisen kokeilujen AIKO -rahoituksella toteutetaan **ilmastomuutosta hillitseviä hankkeita erityisesti liikennesektorilla**, kuten esim. AIGO1 ja 2 - Asemanseutujen joukkoliikenteen kehittäminen ympärivuotisella automaatiolla. Hankkeessa suunnitellaan, rakennetaan ja pilotoidaan myös talviliikenteessä käytettävissä oleva automaattibussi.
- **REFEC – Reinforcing Eastern Finland-Estonia Transport Corridor,** Loviisan sataman kehittäminen, markkinat ja logistiikka.
  Vastuutahot: Posintra, Loviisan kaupunki ja Loviisan satama
- **SMART-MR (Sustainable Measures for Achieving Resilient Transportation in Metropolitan Regions) -hankkeen** tavoitteena on parantaa liikennepolitiikkaa ja kehittää keinoja kestävän, vähähiilisen liikkumisen edistämiseksi metropolialueilla. Helsingin seudun teemana on "Shaping low-carbon areas" eli vähähiilisten asemanseutujen kehittäminen. Päävastuullisena koordinoijana on HSY. Yhteistyössä ovat mukana HSL, Uudenmaan liitto ja Helsinki Business Hub. Työ tukee osaltaan ELIAS - Elinvoimaa asemanseuduille –projektin tavoitteita kehittämällä asemanseutujen vähähiilisiä suunnittelu- ja kehittämisperiaatteita.
- **Fiksu Assa -hanke** on HSY:n koordinoima EAKR-rahoitteinen yhteishanke vähähiilisten asemanseutujen kehittämiseksi. Hankkeen tavoitteena on edistää vähähiilisen liiketoiminnan jalkautumista ja skaalautumista asemanseuduilla, kiihdyttää uusien vähähiilisten ratkaisujen syntymistä ja mahdollistaa yhdyskuntien vähähiilisyyttä edistäviä arjen ratkaisuja.
- **BSR-electric -sähköpyöräilyn edistämishanke** (2018–2020), jossa edistetään sähköistä liikennettä Itämeren alueen kaupungeissa. EU-rahoitteisessa hankkeessa on mukana organisaatioita lähes kaikista Itämeren alueen maista. HSY:n Ilmastoinfon koordinoima hanke pääkaupunkiseudulla pyrkii vaikuttamaan erityisesti kaksi autoa omistaviin perheisiin, jotta nämä vaihtaisivat toisen autonsa sähköpyöriin.
- **Vähähiilisyyttä tukevat drone-palveluratkaisut Etelä-Suomessa**. Hankkeen tavoitteena on pilotoida ja edistää hiilineutraaleja ja päästöttömiä dronepalveluita niin logistiikka-alan tarpeisiin, kuin myös uusiksi liiketoimintamuodoiksi korvaamaan polttomoottorikäyttöisiä liikkumis- ja kuljetusmuotoja. Hankkeessa kehitetään innovatiivisia droneratkaisuja ja uusia, ympäristöä vähemmän kuormittavia toimintatapoja vähähiilisyyden edistämiseksi ja dronejen käytön laajentamiseksi eri sovelluskohteisiin.
- **PASSAGE-hanke (Public AuthoritieS Supporting low-cArbon Growth in European maritime border regions)** edistää vähähiilistä taloutta eurooppalaisilla salmialueilla. Suomenlahtea edustavat hankkeessa Uudenmaan liitto ja Harjun kuntien liitto Virosta. Merten salmialueet ovat keskeisiä liikenteen

solmukohtia, ja vaikuttavat siksi erityisen paljon hiilipäästöihin. Ne ovat tärkeä kehityskohde hiilineutraaliustavoitteiden saavuttamiseksi.

- **Työmatkaliikenteen vähentäminen, uudet yksilölliset etätyöratkaisut**. EAKR-rahoituksella rahoitettavat ALPIO- ja HAPPILY-hankkeet.
  Vastuutaho: Posintra.

Kestävä energiantuotanto ja kulutus

- Helsingin kaupungin omistaman energiayhtiö **Helen Oy:n kehitysohjelma vastaa Helsingin kaupungin energiantuotannon päästövähennyksistä.** Helen Oy on laatinut kehitysohjelmansa vuoteen 2024, ja siinä esitetään, kuinka Hanasaaren kivihiilivoimalan tuottama kaukolämpö korvataan muilla energialähteillä. Korvaava tuotanto on päätetty tehdä ns. hajautettuna.

  Suunniteltuja toimenpiteitä (huom. ei vielä investointipäätöstä): Mustikkamaan lämpöakku, Kruunuvuorenrannan lämmön kausivarasto ja lämpöpumppulaitos, lisää lämpöpumppuja (Esplanadin jälkeen Katri Valaan), lisää biolämpökeskuksia. Vuoden 2025 jälkeisten toimenpiteiden toteutettavuus riippuu markkinoiden ja teknologian kehityksestä. Myös biomassan tulevat kestävyyskriteerit ja sen hyväksyttävyys vaikuttavat tulevaisuuden energiantuotantoratkaisuihin

- **Vantaan Energian strategia kohti hiiletöntä energiantuotantoa vuonna 2022.** Martinlaakson voimalaitoksella käynnistettiin biokattila 2019 alussa, joka korvaa kolmanneksen yhtiön fossiilisten polttoaineiden tarpeesta. 2022 toteutetaan jätevoimalan laajennus ja kehitetään kiertotaloutta. 2026 toteutetaan toinen biovoimala. Samalla tutkitaan uusia energiatuotantomahdollisuuksia, mm. Geotermistä energiaa.

- **Espoo Clean Heat -projekti muuttaa kaukolämmön hiilineutraaliksi.** Syksyllä 2019 julkistetun sopimuksen mukaan Fortum ja Espoon kaupunki ovat sitoutuneet hiilineutraaliin kaukolämmön tuotantoon Espoon, Kauniaisten ja Kirkkonummen alueella toimivassa kaukolämpöverkossa 2020-luvun aikana. Kehitystyötä kiihdytetään asettamalla uudeksi välitavoitteeksi kivihiilestä luopuminen vuoden 2025 aikana.

- **St1 Deep Heat** -pilottiprojektin tavoitteena on rakentaa Suomen ensimmäinen geotermisellä energialla toimiva, teollisen mittakaavan lämpölaitos Fortumin lämpölaitoksen alueelle Otaniemeen.

- **mySMARTLife -hankkeen** tavoitteena on CO_2 päästöjen vähentäminen kaupungeissa sekä uusiutuvien energialähteiden käytön kasvattaminen. MySMARTLife Helsinki keskittyy erityisesti energiatehokkuuden parantamiseen ja liikenteen päästöjen vähentämiseen IoT/ICT ratkaisujen kautta. Edistääkseen päästövähennystavoitteitaan Helsinki on yhdistänyt voimansa Hampurin ja Nantesin kanssa mySMARTLife –Lighthousehankkeessa, jonka kokonaisrahoitus on 25 M euroa ja Helsingin kumppaniverkoston osuus 5,7 M euroa. Hanke koostuu monista kaupungin kehittämistoimenpiteistä, jotka hyödyntävät IoT-pohjaisten järjestelmien tuottamaa sekä olemassa olevaa avointa dataa. Helsingin osalta hanketta koordinoi Helsingin kaupunki. Forum Virium vastaa hankkeen IoT- ja ICT- lähtöisistä toimenpiteistä ja tuo erityisosaamisensa avoimen datan sekä kehittäjäyhteistyön parista. Tavoitteena on vähentää Helsingin alueen energiankulutusta 10-20%. Tavoitteen saavuttamiseksi useita asuinalueita uudistetaan ja niihin asennetaan älykkäät energianhallintajärjestelmät. Yhdessä Helenin, VTT:n ja Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen kanssa rakennusten energiatehokkuutta pyritään kasvattamaan merkittävästi kohdealueilla.

Kiertotalous

- **Circular Construction In Regenerative Cities (CIRCuIT) -hanke.** Nelivuotinen hanke yhdistää 30 toimijaa pääkaupunkiseudulta, Kööpenhaminasta, Hampurista ja Lontoosta rakentamisen kiertotalouden edistämiseksi. Hanke saa rahoitusta EU:n Horisontti 2020-ohjelmasta. Hankkeen tavoitteena on kehittää toimintamalleja, joiden avulla kaupungit voivat ottaa käyttöön rakentamisen kiertotalouden ratkaisuja kaupunkisuunnittelussa ja pyrkiä sisällyttämään ne osaksi nykyistä toimintaansa. Suomesta hankkeessa ovat HSY:n lisäksi mukana Vantaan kaupunki, Tampereen yliopisto, Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy ja Delete Oy.
- **CircHubs-hankkeessa** (6Aika: Tulevaisuuden kiertotalouskeskukset) edistetään uuden liiketoiminnan syntymistä kiertotalouden ympärille ja kehitetään jäteseurantaa. Uudeltamaalta on hankkeessa mukana HSY/Ekomo ja Posintra/Kilpilahti.
- HSY:n koordinoiman **SeutuMaisa-projektin** tavoitteena on toteuttaa vuosina 2017–2019 paikkatietopohjainen pilottityökalu tukemaan kaivumassojen tilastoinnin, seurannan ja raportoinnin kehittämistä sekä kuljetusten seurannan hallintaa.
- **BIORENT-hankkeen** tavoitteena on biojätteen lajittelun tehostaminen ja ruokahävikin vähentäminen vuokra-asuntokiinteistöissä. Se on HSY:n, vuokra-asuntoyhtiöiden ja ruokahävikkitoimijoiden yhteishanke.
- **SHOPS2HUBS – kierrätyskeskus 2.0** -hankkeessa kehitetään kohteena olevista kierrätyskeskuksista kiertotalouden innovaatiokeskittymiä ja kiertotalousHUBeja, jotka mahdollistavat uuden kiertotalouden liiketoiminnan syntymistä, tehostavat verkottumista ja lisäävät materiaalien uudelleenkäyttöä. Hankkeessa Pk-seudun kierrätyskeskus Oy, Espoon Nihtisillan kierrätyskeskus ja Helsingin kaupungin kohde avataan kehitysalustoiksi, joissa testataan ja kehitetään uusia kiertotalouden yritystoimintaa tukevia palveluja. Hankkeessa kehitetään ja testataan kokeilujen kautta toimintamallit kiertotalousHUBeille. HUBien vaikutuksesta kohdealueelle syntyy uusia käytettyjen tuotteiden jatkojalostamiseen perustuvia innovaatioita, pienten yritysten uutta liiketoimintaa sekä kiertotalouden yritysyhteistyötä ja osaamista. Hanke edistää myös kiertotaloustuotteiden kysynnän kasvua ja käytettyjen tavaroiden uudelleen hyödyntämistä.
- **Rakennusosat ja materiaalit kiertoon -kokeilulla** uutta liiketoimintaa. Tavoitteena on kehittää kunnille konkreettisten kokeilujen kautta purkujätteiden rakennusosien ja -materiaalien parempaan kiertoon tähtääviä toimintamalleja, jotka mahdollistavat uutta liiketoimintaa. Hankkeessa edistetään sellaisen liiketoiminnan kehittymistä, jossa rakennusosat ja materiaalit kelpaisivat sellaisenaan suoraan hyödynnettäväksi. Lisäksi edistetään sellaisen liiketoiminnan kehittymistä, jossa materiaalit eivät sellaisenaan kelpaa hyödynnettäväksi ja vaativat jatkojalostusta tai muita erityisiä toimenpiteitä. Hankkeessa tunnistetaan sellaiset jakeet, jotka soveltuvat uudelleenkäyttöön ja selvitetään millaisilla prosesseilla käytetystä tuotteesta saataisiin uudelleen käyttökelpoinen.
- **Muovin kierrätyksen integroidut pilotintialustat.** Plast2 Recycle -hankkeen tavoitteena on kehittää integroitu pilotointialusta sekä innovaatioekosysteemi entistä parempilaatuisen kierrätysmuovin tuottamiseksi yhdistämällä nykytekniikoihin uutta kemian ja prosessitekniikan osaamista. Tavoitteena on myös hyödyntää uusinta muovin kierrätyksen tietoa alan koulutuksessa ja avoimessa tiedotuksessa.
- Smart&Clean -säätiön luotsaama **tekstiilikuitujen kierrätyksen demonstraatioalusta Bioruukkiin -hanke** on palkittu parhaana hankkeena Euroopan komission Regio Stars -kilpailussa omassa kategoriassaan. Hankkeessa VTT ja Aalto-yliopisto ovat kehittäneet uraauurtavia teknologioita, joilla jätetekstiilistä valmistetaan uutta tekstiilikuitua ilman ympäristöä kuormittavia kemikaaleja. Erityisen ansiokasta on se, että Bioruukkiin luotu demonstraatioympäristö on avoimesti yritysten, start-upien ja TKI-laitosten käytettävissä ja hyödynnettävissä.

Kestävä kuluttaminen

- **Mission Zero Foodprint -hankkeen** päätavoitteena on kehittää ja uudistaa pienten ravintola- ja ruokapalveluyritysten liiketoimintaa sekä tuotteita resurssiviisaammaksi ja kohti hiilineutraaliutta, sekä vahvistaa alan yritysten välistä yhteistyötä ja ympäristöystävällistä imagoa. Hankkeen avulla kootaan laaja joukko alueen ravitsemusalan yrityksiä, kehittäjiä ja sidosryhmiä yhteen kehittämään ravitsemusyrityksen koko tuotantoprosessia hyödyntämällä hankkeessa kehitettäviä uusia digitaalisia ratkaisuja ja palvelumuotoiltuja toimintamalleja liiketoiminnallisesti kannattavalla tavalla. Näin toisaalta vahvistetaan kohderyhmän yritysten energia- ja resurssitehokkuutta ja samalla myös kaupallisesti kannattavampaa yritysimagoa.

Kuntien merkittävimpiä hiilineutraalisuuteen tähtääviä toimenpideohjelmia ja hankkeita:

- **Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelma** kokoaa yhteen toimenpiteet, joilla päästään hiilineutraalitavoitteeseen vuoteen 2035 mennessä. Kasvihuonekaasupäästöjen merkittävimpiä lähteitä Helsingissä ovat rakennusten lämmitys, sähkönkäyttö ja liikenne. Ilmastotavoitteet ja -toimenpiteet koskevat kaupunkiorganisaation lisäksi kaupunkilaisia ja Helsingissä toimivia organisaatioita. Toimenpideohjelma käsittää 143 toimenpidettä sekä huomioi Helenin kehitysohjelman, josta päätetään erikseen. Ohjelman seurannan tueksi on kehitetty Ilmastovahti-palvelu, joka kertoo vastuutahon ja työn etenemisen tilanteen.
- **Kestävä Espoo -kehitysohjelman** tavoitteena on tehdä Espoosta hiilineutraali 2030 mennessä. Sen kärkiprojekteissa ja -toimenpiteissä vuonna 2018
    - määritellään Keran toiminnallisuus ja edistetään puhtaiden ja älykkäiden kaupunkiratkaisujen käyttöönottamista yhteistyössä kumppaneiden kanssa
    - kehitetään joukkoliikenteeseen tukeutuvia uusia käyttäjälähtöisiä liikennepalveluja (MaaS-palvelut) espoolaisten käyttöön
    - jatketaan yhteistyötä Fortumin kanssa päästöttömän kaukolämmön ja älykkäiden energiaratkaisujen edistämiseksi Espoossa
    - kehitetään toimintamalleja lähiympäristöön vaikuttamisen ja osallisuuden vahvistamiseksi
- Lisäksi Espoo on valittu YK:n Agenda 2030 **Kestävän kehityksen SDG-tavoitteiden Leadership Programme -edelläkävijäksi,** ja kaupunki on sitoutunut näihin tavoitteisiin 2025 mennessä.
- Vantaan kaupunginvaltuusto on linjannut kaupunkistrategiassaan, että V**antaan kaupunki on hiilineutraali vuonna 2030.** Vantaan resurssiviisauden tiekarttaan on koottu ja ajoitettu toimenpiteitä, joilla tavoitellaan hiilineutraalia ja jätteetöntä tulevaisuuden kaupunkia, jossa luonnonvaroja käytetään säästeliäästi – samalla luoden edellytyksiä kestävälle hyvinvoinnille.
- **Hinku-kunnat ovat sitoutuneet tavoittelemaan 80 prosentin päästövähennystä vuoteen 2030** mennessä vuoden 2007 tasosta. Kunnat pyrkivät vähentämään ilmastopäästöjään lisäämällä uusiutuvan energian käyttöä ja parantamalla energiatehokkuutta. Uudellamaalla Hinku-kuntia ovat Porvoo, Hyvinkää, Kirkkonummi, Lohja, Raasepori, Hanko, Siuntio ja Inkoo, jotka jakavat kokemuksiansa toteutuneista ja monistettavista hankkeistaan Hinku-mapissa. Vastuutahot: Kunnat ja SYKE

Uudenmaan liitto // Nylands förbund
Helsinki-Uusimaa Regional Council

Esterinportti 2 B • 00240 Helsinki • Finland
+358 9 4767 411 • toimisto@uudenmaanliitto.fi • uudenmaanliitto.fi